

Täysistunto

Torstai 31.3.2022 klo 16.00—17.56

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 17.56.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.02) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.02—17.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Taas muistutan, että jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka koh-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

distuu vain yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys maahanmuuttopolitiikasta (Mari Rantanen ps)

Suullinen kysymys SKT 58/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähdetään kyselytunnille, edustaja Mari Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Suomeen saapuu nyt ukrainalaisia pakolaisia — lapsia, joiden toinen käsi puristaa äidin kättä ja toinen käsi nallea. He ovat joutuneet jättämään kotinsa Venäjä hyökkäyksen ja pommitusten alta. Heitä meidän tulee auttaa sillä välin, kun isät, pojat ja osa naisistakin taistelevat maansa ja koko Euroopan puolesta.

Suomessa tarvitaan resursseja ukrainalaisten auttamiseen, ja siksi me perussuomalaiset olemme esittäneet, että kiintiöpakolaisuus, jonka kautta tulee henkilöitä lähinnä Afrikasta ja Lähi-idästä, nollataan ainakin toistaiseksi. Resurssit tarvitaan nyt ukrainalaisten auttamiseen. Vielä tärkeämpää on nyt tukkia kaikki elintasosiirtolaisten kanavat. Tätä olemme vaatineet vuosikausia tuloksetta. Arvoisa sisäministeri, jotta rajalliset resurssit riittävät ukrainalaisten auttamiseen, aiotteko nollata kiintiöpakolaisuuden ja tukkia elintasosiirtolaisuuden kanavat?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.02 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin Ukrainasta pakenee nyt valtavasti ihmisiä sodan jaloista. Tällä hetkellä tiedämme, että ainakin noin kymmenen miljoonaa ukrainalaista ja ylikin on joutunut jättämään kotinsa. Heistä valtaosa on siirtynyt Ukrainan sisällä rauhallisempiin osiin, mutta Ukrainan maan rajojen ulkopuolellekin on jo siirtynyt yli neljä miljoonaa ihmistä.

Minusta on hienoa se, että meillä kaikilla on yhteinen halu auttaa Ukrainan sodan jaloista pakenevia ihmisiä ja antaa heille apua ja suojaa. Mutta samanaikaisesti tietysti valitettavasti maailmalla on myös muita kriisejä, ja myös muuallapäin maailmaa ihmiset ovat häädässä, ja he kaipaavat turvaa ja apua. Tämän takia Suomi on nostanut pakolaiskiintiötä tällä hallituskaudella. Se on 1 500 nyt tällä hetkellä, ja pidämme tätä 1 500:n kiintiötä kyllä täysin perusteltuna.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

16.03 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole siis tässäkään tilanteessa tinkimässä tuumaakaan tavoitteestaan tehdä jopa laittomasta siirtolaisuudesta laillista niin, että koko turvapaikkajärjestelmän tarkoitus romuttuu.

Viimeisimpänä lukuisista turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttöä lisäävistä toimistaan hallitus on luomassa opiskelun kautta kanavan jäädä Suomeen jopa laittomasti täällä oleville tai karkotuspäätöksen saaneille. Vastikään luimme mediasta, kuinka somalimies oli hakenut jo kuusi kertaa turvapaikkaa Suomesta sitä saamatta ja on ollut silti maassamme vuodesta 2015. Samaisessa artikkelissa kerrottiin, kuinka afganistanilaisen turvapaikanhakijan oleskelulupa oli mennyt umpeen hänen lomaillessaan kotimaassaan. [Oikealta: Oho!] Arvoisa sisäministeri, miksette te puutu ulkomaalaislakien ilmeisiin porsaanreikiin, kuten turvapaikkahakemusten jatkuvaan ketjutukseen ja kotimaassa lomailuun, vaan pahennatte järjestelmän hyväksikäyttöä luomalla siihen lisää porsaanreikiä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sisäministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.04 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä todella tulee paljon pakolaisia Ukrainasta sodan jaloista. Viimeksi — muistamme varmasti kaikki, miten vuonna 15—16 oli valtava määrä pakolaisia liikkeellä — niitä tuli erityisesti Lähi-idästä. Silloin tilanne oli se, että valitettavasti turvapaikkaprosesseissa oli monia ongelmia, [Oikealta: On vieläkin!] siellä oli erilaisia puutteita, ja sen takia meillä on edelleen ihmisiä, jotka eivät ole saaneet käsittelyä noihin turvapaikkahakemuksiinsa, tai on tullut esille asioita, että he ovat joutuneet jättämään niitä uudestaan tai joutuneet tekemään valituksia.

Sen takia meillä on maassa ihmisiä, jotka silloin 15—16 tulivat nuorena, ovat käyneet täällä koulun, ovat opiskelleet ammattiin, ja minusta on äärimmäisen tärkeitä, että näille ihmisille voimme turvata sen, että he voivat jäädä tänne ja heillä on oikeus opiskeluun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.06 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat aina kannattaneet lähialueilla tapahtuvaa auttamista. Euroopassa käydään tällä hetkellä sotaa hyvin lähellä Suomea. Totta kai Suomi auttaa näitä pakenevia naisia ja lapsia.

Ukrainalaisille tarjotaan tilapäistä suojelua, eli se tarkoittaa sitä, että sitten kun tämä karmeaa sota lopulta loppuu ja ukrainalaiset ihmiset haluavat palata omaan kotimaahansa jälleenrakentamaan ja tekemään Ukrainalle hyvää tulevaisuutta, he tekevät niin. Turvapaikan pitäisi muutenkin olla tilapäinen: silloin, kun kansainväliselle suojelulle ei ole enää tarvetta, ihmiset palaisivat. Mutta Suomessa valitettavasti on tehty täysin toisenlaisia päätöksiä: tänne kerran tullut tulee aina olemaan täällä. Kysynkin sisäministeriltä: minkä takia Euroopan ulkopuolelta saapuviin ihmisiin ei kohdisteta tällaista tilapäistä tai väliaikaista suojelua kuten ukrainalaisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.07 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin tämä tilapäisen suojelun direktiivi nyt ensimmäistä kertaa aktivoitiin koko EU:ssa, ja

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

se tarkoittaa sitä, että näille ihmisille on koko EU:n alueella samanlaiset oikeudet ja samanlainen mahdollisuus päästä nopeasti turvaan. Sen ympärille on luotu huomattavasti kevyempi prosessi, jossa kaikki sotaa pakenevat saavat ensin vuoden tilapäisen suojelun statuksen, ja sitten jos tilanne pitkittyy, niin sitä voidaan pidentää puoli vuotta kerrallaan. Tilapäisen suojelun direktiivin ehtona on, että voidaan sanoa tarkkarajaisesti joku maantieteellinen alue, jossa esimerkiksi tapahtuu jonkunlainen katastrofi, luonnonkatastrofi, sota tai muu syy, miksi katsotaan, että siltä alueelta kaikille tulee antaa turvapaikka eikä tehdä sellaista henkilökohtaista arviointia, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] joka turvapaikkaprosessissa normaalisti tehdään. Sen takia tämä eroaa niistä aiemmista, [Puhemies koputtaa] että tässä voidaan katsoa, että kaikki sieltä sotaa pakenevat tarvitsevat turvaa. [Sebastian Tynkkynen: Ei vastausta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.08 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Samanaikaisesti, kun Suomi nyt valmistautuu ottamaan valtavan määrän ukrainalaisia vastaan, täytyy jotenkin huomioida taloudelliset realiteetit. Perussuomalaisten kansanedustaja Purra on aika hyvin esittänyt, että pakolaiskiintiö laitettaisiin nyt nolnaan — eli jostain säästettäisiin myös maahanmuutossa ja turvapaikanhaussa. Tässä nähdään nyt — en halua jälkiviisastella, mutta nyt nähdään — että olisi kannattanut viimeisen kymmenen vuoden ajanakin, kuten perussuomalaiset ovat esittäneet, tehdä tästä järjestelmästä parempi niin, että tämä olisi niin kuin Kanadassa, jollain tapaa pisteyttävä tai työvoimaperäiseen maahanmuuttoon tähtäävä sen sijaan, että se olisi tällainen elintasopakolaisuuteen tähtäävä.

Tämä hallitus ei ole tehnyt mitään turvapaikanhaun houkuttelevuuden vähentämiseksi. [Eva Biaudet'n välihuuto] Sen sijaan te olette esittäneet nyt, että jopa laittomasti maassa olevista tehdään opiskelijoita tai heille annetaan mahdollisuus opiskella. Tästä äänestetään muuten huomenna eduskunnassa. Perussuomalaiset äänestävät vastaan. Kertokaa edes se, ministeri, miksi laittomasti maassa olevan, [Puhemies koputtaa] karkotuksen saaneen miehen pitäisi jäädä nyt opiskelijaksi Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä. [Sebastian Tynkkynen: Nyt vastaus sitten!]

16.09 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kerroin, silloin 15—16 meille tuli paljon ihmisiä ja valitettavasti se turvapaikkaprosessi oli monin tavoin puutteellinen. Siellä oli paljon ongelmia tulkkauksessa tai muussa, ja itse asiassa tällä hallituksella olemme halunneet korjata tuon turvapaikkaprosessin laatua niin, että pystyisimme nopeasti tekemään päätökset niin, että niistä tulisi kerralla sentyyppisiä, että voisimme olla varmoja siitä, kuka on oikeutettu turvapaikkaan ja kuka ei. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Noiden vuosien ajalta valitettavasti meillä on tapauksia, että nuorena tänne tullut on täällä käynyt koulunsa, on täällä opiskellut ammattiin, ja kyllä minä katson, että tässä tilanteessa, jos on elämänsä tänne rakentanut, oppinut kielen, perustanut mahdollisesti perheen ja on mahdollisuus opiskella, meidän kannattaa antaa näille ihmisille se opiskelumahdollisuus, niin että he voivat sitten työllistyä tänne. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Ja nyt ukrainalaisten kohdallahan [Puhemies koputtaa] minusta erinomaista on se, että he pääsevät pian heti töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.10 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisaalta myös siellä Ukrainassa on tapahtunut niin, että sota on keskeyttänyt opinnot monelta ukrainalaiselta opiskelijalta, ja tiedämme, että koulutuksella on merkittävä rooli kansakunnan selviämisen kannalta niin sodan aikana kuin maata jälleenrakennettaessa.

Tällä hetkellä Suomessa esimerkiksi Tampereen yliopisto tarjoaa sotaa pakeneville ukrainalaisopiskelijoille maksuttomasti avoimen yliopiston opintoja sekä erillisten opintojen suoriteoikeuksia, ja toisaalta kouluikäisille järjestetään hartiavoimin, kuten kuuluukin, mahdollisuuksia koulunkäyntiin.

Kysyisin hallitukselta: minkälaisia keinoja hallitus on valtakunnallisella tasolla pohtinut tähän korkeakouluopiskelijoiden aseman turvaamiseen ja siihen, että myös korkeakouluopinnot voisivat jatkua [Puhemies koputtaa] Venäjän silmittömästä hyökkäyksestä huolimatta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.12 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitän edustajaa erittäin tärkeästä kysymyksestä. Olemme tähän asiaan tarttuneet opetus- ja kulttuuriministeriössä niin korkeakouluopiskelijoiden kuin tutkijoidenkin tilanteen osalta, että voisimme myös heitä erityisesti auttaa, kun he Ukrainasta pakenevat tämän raakalaismaisen sodan jaloista. Meillä on täällä opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistelussa niin sanottu Ukraina-paketti korkeakouluopiskelijoita ja tutkijoita varten, jotta heillä olisi mahdollisuus jatkaa omia opintojaan ja työtään myöskin Suomessa. Olemme käyneet keskusteluja valtiovarainministeriön kanssa mahdollisista lisäresursseista korkeakouluille, jotta tämä paketti voidaan hyvin toteuttaa. Tulen luonnollisesti kertomaan julkisuuteen ja eduskunnalle sitten niistä yksityiskohdista, kun olemme saaneet tämän paketin valmiiksi ja sitten — mahdollisesti lisätalousarviossa esimerkiksi — siihen voimavarat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.13 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut humanitaarisen kriisin, joka näkyy pakolaisaaltona Euroopassa, ja Suomeen on odotettavissa jopa kymmeniätuhansia pakolaisia. He tarvitsevat myös terveydenhuollon palveluja. Huomenna on alkamassa hoitajien lakko kuudessa sairaanhoitopiirissä, ja se uhkaa laajentua kahden viikon kuluttua 13 sairaanhoitopiiriin. Yliopistosairaaloiden johtajaylilääkärit ovat esittäneet eilen vakavan huolen potilaiden terveyden ja hengen vakavasta vaarantumisesta, kun heidän huoltansa kriittisen henkilöstön tarpeesta ei ole huomioitu. Kaikki kiireetön hoito on myös siirtymässä lakon takia: muun muassa HUSissa perutaan lähes kaikkien kiireettömät ajat lakon takia. Kysynkin: miten hallitus aikoo turvata kansalaisten kiireellisen hoidon ja myös ukrainalaisten tarvitsemat terveyspalvelut lakon aikana?

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Korona, sen aiheuttama hoitovelka, ukrainalaiset pakolaiset ja heidän hoitotarpeensa sekä nyt huomenna alkava lakko ovat kyllä todella huolestuttava yhtälö. Tilannehan on ollut sellainen, että noin 5–10 vuoden välein meillä on terveydenhuoltoalalla ollut lakkoja — aina niistä on selvitty, yleensä jonot ovat pidentyneet. Nyt erityinen huoli minulla koskee sitä, niin kuin kysyjälläkin varmasti, että viimeisten tietojen mukaan ei olla osoitettu riittävästi henkilöstöä suojelutyöhön, kiireellisten potilaiden hoitoon. Tänä aamuna siitä saamani informaatio aluehallintoviranomaisten kautta — ei siis kummankaan työmarkkinaosapuolen kautta — on ollut erittäin huolestuttavaa, siinä määrin huolestuttavaa, että se näyttää uhkaavan henkeä ja terveyttä. Olemme kiireellisesti käynnistäneet lainsäädäntövalmistelun, jolla voimme näissä konkreettisissa tilanteissa turvata sen, että suojelutyötä saadaan riittävästi. [Puhemies koputtaa] Se ei ole puuttumista tähän työtaisteluun vaan nimenomaan suojelutyön varmistamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.15 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiempiin sotiin ja pakolaiskriiseihin verrattuna monen on helppo samaistua ukrainalaisten tilanteeseen jopa niin vahvasti, että tilanne herättää vanhemmassa väestössä sotamuistoja, ja suomalaiset haluavat auttaa. Tilapäisen suojelun myötä ukrainalaiset saavat tai heidän tulisi saada automaattisesti työskennellä Suomessa, eli nyt ei mitata pakolaisten kykyä työllistyä ja integroitua vaan suomalaisen yhteiskunnan kapasiteettia työllistää ja integroida. Onko viranomaisilla valmiuksia myöntää työlupia? Ovatko suomalaiset työmarkkinat valmiina? Onko hallituksella suunnitelmia ratkaista mahdolliset kohtaanto-ongelmat työmarkkinoilla? Tilanteen hallinta vaatii paitsi suomalaisten avoimia sydämiä ja lompakkoja myös pitkälle kantavia poliittisia toimia ja päivityksiä viranomaisprosesseihin. Onko hallituksella valmiuksia vastata tähän?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.16 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kysymys on todella tärkeä — kuinka voimme mahdollisimman sujuvasti ja nopeasti saada nämä ihmiset, jotka Ukrainasta pakenevat, kiinni normaaliin arkielämään — ja työ on siinä ihan olennainen asia.

Ensinnäkin nämä pakenevat ihmiset ovat ensisijaisesti naisia — 80 prosenttia heistä on naisia. Puolet näistä pakenevista tänne tulevista on lapsia. Nyt on olennaista, että työ ja perhe yhteensovitetaan eli kunnat antavat päivähoitopaikan ja lapset pääsevät perusopetukseen. TE-toimisto on se paikka, joka ensisijaisesti sitten auttaa työllistymään. Me olemme juuri käyneet ministeriössä keskustelut ja laadimme tässä yhteistyössä myös muun muassa suurimpien kaupunkien kanssa menettelytavat, joilla tämä olisi sujuvaa.

Nyt tämän tilapäisen suojelun oikeuden statuksen kautta oikeus työhön on olemassa. On kritisoitu, että siinä prosessissa on ollut nyt viiveitä, mutta siellä on normaali menettely. Tämä on yhtäkkisesti tullut [Puhemies koputtaa] sinne Migriin, joten se vie nyt jonkun ai-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

kaa, mutta siihenkin ollaan etsimässä nopeampaa keinoa päästä kiinni sitten heti, jotta he voivat työllistyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.17 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me haluamme auttaa ukrainalaisia ja tiedämme, että siellä on kova hätä. Päätöksentekoa täytyy pystyä muuttamaan silloin, kun on sen aika. Nyt te olette antamassa tänne turvapaikkoja, jopa lailistamassa laittomuutta. Tämä tuntuu aivan ihmeelliselle. [Välihuutoja vasemmalta] Jos ihmisen on saanut kielteisen päätöksen, että ei voi jäädä tänne, ja on saanut myös toisen kielteisen päätöksen, ja sen jälkeen on tullut kolmas kielteinen päätös ja neljäs, jopa viides ja jopa kuudes, niin on selvää, että siellä on joku syy, miksi ei ole saatu oleskelulupaa. Sielähän voi olla taustalla esimerkiksi kenties vaikka joku rikos.

Eikö nyt olisi oikeasti aika panostaa siihen, että nämäkin varat käytettäisiin enemmän siihen, että lähellä tarvitaan apua? Nyt Ukrainassa tarvitaan apua. Me voisimme antaa enemmän tukea Ukrainaan. [Puhemies koputtaa] Oletteko valmis tulevaisuudessa muuttamaan tätä systeemiä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.19 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me haluamme todella nyt auttaa ukrainalaisia, ja on tärkeää, että esimerkiksi nämä prosessit, mistä edustaja Östman äsken puhui, saadaan vielä sujuvammiksi ja nopeammiksi niin, että voimme apua antaa mahdollisimman pikaisesti. Ja haluan tässä vaiheessa myös jo kiittää monia kuntia, jotka ovat tarttuneet hyvin ripeästi tähän tarpeeseen ja järjestäneet esimerkiksi asuntoja ja myös työpaikkoja, kouluja lapsille, varhaiskasvatusta. Tämä on todella tärkeää.

Tietysti samanaikaisesti meidän täytyy muistaa, että kriisejä on muuallakin ja me voimme myös antaa turvaa muualla, ja sen takia tätä kiintiöpakolaisjärjestelmää olemme kasvattaneet. Se, että normaalissa turvapaikkaprosessissa aina tehdään tämä henkilökohtainen arvio ihmisen osalta, on ero nyt tähän ukrainalaisten tapaukseen. Kaikki, jotka sieltä pakenivat sotaa, saavat tilapäistä suojelua.

Ja totta kai on myös tärkeää huolehtia siitä, että meidän turvapaikkajärjestelmäämme ei käytetä väärin. [Puhemies koputtaa] Sen takia myös tämä paluu niiden osalta, jotka eivät ole turvapaikkaan oikeutettuja, on yksi asia, mitä kehitetään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.20 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän häikäilemätöntä hyökkäyssotaa pakoon lähtevät ovat tosiaan pääosin lapsia, nuoria ja heidän äitejään. Kokoomus pitää erittäin tärkeänä sitä, että perheet pääsevät mahdollisimman pian toipumaan ja niin tavalliseen arkeen kuin mahdollista. Kukaan ei vielä tiedä, kuinka kauan tämä tilapäinen oleskelu jatkuu.

Varsinkin pienille vastaanottokeskus on hyvin haastava paikka, ja vastaanottokeskusten avaaminen kestää. Erityisesti Helsingin kaupungissa me olemme toivoneet, että valtio päättäisi nopeasti sellaisesta mallista, että kunnille annettaisiin mahdollisuus hoitaa vas-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

taanottopalveluita ilman vastaanottokeskuksen perustamista eli tänne tulleet pakolaiset voitaisiin majoittaa muuallekin kuin pakolaiskeskuksiin ja valtio sitten korvaisi nämä kunnille aiheutuneet kustannukset. Myös Kuntaliitto on tätä toivonut. Kysynkin: onko asia valmistelussa, ja milloin päätös tästä on mahdollista saada? Meille tulee koko ajan yhä enemmän Ukrainasta pakolaisia. [Puhemies koputtaa] On tärkeää, että voimme heitä asianmukaisesti auttaa, [Puhemies: Kiitoksia!] ja toivon, että tässä tehdään yhteistyötä kuntien ja erityisesti Helsingin kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.21 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Sarkomalle todella tärkeästä kysymyksestä. Nimenomaan näin me haluamme toimia. Me olemme perustaneet uusia vastaanottokeskuksia jo 22, mutta pääosa tänne tuleista ukrainalaisista sotapakolaisista majoittuu muualle kuin vastaanottokeskuksiin, nimenomaan asuntoihin, kuntien järjestämiin asuntoihin tai yksityismajoitukseen, perheensomaaisiin paikkoihin, ja tämä on meidän tarkoituksemmekin. 75 prosenttia taitaa olla nyt nimenomaan tämäntyyppisessä majoituksessa.

Ja me olemme luomassa kuntien kanssa sitä mallia, millä voimme kunnille korvata. Meillä alusta asti on tehty hyvin laajasti eri ministeriöiden kanssa yhteistyötä, Kuntaliitto on ollut mukana siinä, suurimmat kaupungit ovat olleet mukana siinä, että löydämme tällaisen sujuvan, kätevän mallin, jolla voimme korvata kunnille tästä aiheutuvia kustannuksia. Me olemme luvanneet, että nämä kustannukset korvataan, ja me toivottavasti [Puhemies koputtaa] saamme jo tämän viikon aikana tuon mallin lopullisesti päätettyä. [Sari Sarkomaa: Hienoa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.22 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä perussuomalaisten puhe on kylmäävää kuultavaa, sillä kyllähän pakolainen on pakolainen riippumatta siitä, mistäpäin maailmaa hän on tulossa, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja vaikka tämä sota Euroopassa on meitä kaikkia järkyttänyt ja on hirvittävää seurata ihmisten hätää siellä, niin silti sota Ukrainassa ei poista sotia, konflikteja muualta maailmasta. [Sebastian Tynkkynen: Lomia Somaliassa!] Nyt onkin tärkeää, että koko Eurooppa ja myös suomalaiset ovat kokoontuneet ukrainalaisten tueksi.

Ja on totta, että hallitus on tarttunut toimeen myöskin suomalaisen hyvinvointivaltion turvaamiseksi tulevaisuudessa. Haluamme sekä houkutella tänne Suomeen lisää opiskelijoita että parantaa heidän edellytyksiään työllistyä Suomeen, ja siksi tämä hallituksen esitys onkin tärkeä.

Haluaisin kysyä vielä ministeriltä: mitä teette, jotta nämä hakemusten käsittelyt sujuvat hyvin, koska tiedämme, [Puhemies koputtaa] että Maahanmuuttovirastossa on tällä hetkellä paljon painetta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

16.23 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todel- la, samanaikaisesti kun meille tulee nyt Ukrainasta sotapakolaisia, on tärkeää varmistaa se, että myös muutoin erilaiset lupakäsittelyt ovat sujuvia, puhutaan sitten työperäisestä maa- hanmuutosta, puhutaan sitten tänne aviopuolisona tulevista tai muista ihmisistä, jotka tar- vitsevat luvan täällä oleskeluun. Maahanmuuttovirastossa on nyt pitkäjänteisesti tehty sitä työtä, että pystytään prosesseja entistä paremmin automatisoimaan, niin että pystymme su- juvasti antamaan lupia niille ihmisille, jotka ovat siihen oikeutettuja, ja saamme prosesseja merkittävästi nopeutettua. Yksi haaste on se, että meillä on edelleen sieltä aiemmilta vuo- silta kertynyt valtavasti lupia ruuhkajonoon, ja nyt on mennyt paljon aikaa näitten ruuh- kien purkamiseen, jotta sitten päästään siihen päiväkohtaiseen ja reaaliaikaiseen proses- sien nopeuttamiseen. Tätä työtä tehdään koko aika, [Puhemies koputtaa] ja tämä on äärim- mäisen tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä lisäkysymyksen alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. Edustaja Mari Rantanen, olkaa hyvä.

16.25 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käynyt hy- vin nyt selväksi, että hallitus ei aio varata pakolaiskiintiötä ukrainalaisten käyttöön, [Inka Hopsun välihuuto] kotimaassa lomailua ei aiota tilkitä, hakemustehtäily jatkuu, ja kuten tässä kuulumme, niin hallitus jopa antaa paremmat opintososiaaliset edut EU:n ulkopuolel- ta tuleville, jotka voivat opiskella toimeentulotuella, kun suomalaiset ottavat tässä kohtaa opintolainaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Melkoista on, että te olette pää- sääntöisesti kyllä lisänneet maahantuloa, maassaoloa mutta minkäännäköisiä tekoja ei ole teiltä näkynyt maasta poistumisen tai maasta poistamisen osalta.

Mutta oltaisiin tässä yhteydessä esiin, kun te, ministeri Mikkonen, viittasitte tässä 2015—16 tulleeisiin ja kerroitte, että kun prosessit ovat olleet niin huonot, niin he ovat edel- leen täällä. He ovat saaneet kielteisiä päätöksiä, ja niin kuin tiedätte, he ovat hakeneet usei- ta kertoja turvapaikkoja, ja nyt te haluaisitte erillislailla laillistaa heidän täällä olemisensa, mihin äsken viittasitte. [Puhemies koputtaa] Onko hallitus nyt todella tästäkin jo sopinut, että te aiotte nämä laittomasti maassa olevat laillistaa? [Jukka Gustafsson: Neljäs kerta sama kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hy- vä.

16.26 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turva- paikkapolitiikka on tietysti kokonaisuus. On tärkeätä, että me Euroopassa löydämme yh- teisiä ratkaisuja, ja tähän teemme koko aika työtä [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastatkaa kysymykseen!] liittyen sekä niihin prosesseihin mutta myös näihin paluusiin, jotka ovat yksi osa prosessia. Silloin, kun ihminen ei ole oikeutettu turvapaikkaan, tietysti täytyy var- mistaa, [Sebastian Tynkkynen: Opiskelupaikka!] että hän ei käytä tätä järjestelmää väärin. Samanaikaisesti täytyy huolehtia, että on myös muita mahdollisuuksia ja laillisia keinoja tulla eri maihin. Me Suomessakin tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Toisaalta on aivan selvää, että jos meillä on täällä ihmisiä, jotka ovat tänne jo kotoutuneet, oppineet kie- len ja ehkä opiskelleet ammatinkin, niin me voimme varmistaa, että heillä on muita väyliä saada tänne opiskelu- tai työlupaa kuin se turvapaikka, koska se ei selvästikään kaikille ole

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

se oikea väylä. [Sebastian Tynkkynen: Ei tietenkään!] Tämän eteen teemme työtä [Puhemies koputtaa] ja samanaikaisesti me haluamme varmistaa, että meidän turvapaikkajärjestelmämme on toimiva.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys ukrainalaisten pakolaisten oleskelulupaprosessista (Anne-Mari Virolainen kok)

Suullinen kysymys SKT 59/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään seuraavaan kysymykseen, edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 **Anne-Mari Virolainen kok:** Arvoisa herra puhemies! Jo aiemmassa keskustelussa on tullut selville se, että me kaikki haluamme auttaa niitä 10 000:ta ukrainalaista, jotka ovat jo saapuneet Suomeen. Sisäministeriön tuoreimman arvion mukaan tämän vuoden aikana voi saapua 40 000 tai jopa 80 000 pakolaista.

Mehän olemme Euroopan unionissa yksituumaisesti linjanneet sen, että nämä ihmiset saavat tilapäiseen suojeluun perustuvan oleskeluluvan. Tämä oleskelulupaprosessi on aivan kestävämpää pitkä. Se kestää useita viikkoja, ja siitä syystä ukrainalaiset ihmiset eivät voi tehdä töitä, vaikka heille on töitä olemassa.

Suomen pitäisi olla mahdollisimman hyvä koti sotaa pakeneville ukrainalaisille, ja meidän pitäisi pystyä tarjoamaan heille mahdollisuudet normaaliin elämään: aikuisille töitä ja lapsille koulua. Miten hallitus aikoo parantaa sotaa pakenevien ukrainalaisten oleskelulupaprosessia, jotta se työnteko mahdollistuu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.28 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella tärkeä kysymys, ja me teemme työtä sen eteen, että nämä prosessit saadaan entistä sujuvammiksi. Silloin kun ensimmäiset ukrainalaiset pakolaiset tulivat tänne, niin monet heistä tulivat biometrisellä passilla ilman viisumia, kuten he ovat oikeutettuja, eivätkä he ilmoittautuneet missään emmekä edes tienneet, että he ovat tänne tulleet. Me olemme kehottaneet kaikkia rekisteröitymään, jotta he saisivat tämän tilapäisen suojelun statuksen. Sitä kautta heillä on oikeus työntekoon, sitä kautta lapsilla on oikeus kouluun, heillä on oikeus terveydenhoitoon ja majoitukseen. Meillä oli haasteita myös sen prosessin kanssa jossain vaiheessa, sen rekisteröinnin kanssa, ja tätä me olemme koko aika halunneet parantaa ja nopeuttaa. Tällä hetkellä tuo prosessi kestää noin kaksi viikkoa. Me olemme lisäämässä sinne nyt resursseja, jotta se nopeutuu, ja varmistamassa sen, että riittää, että sen rekisteröinnin jälkeen saadaan päätös siitä luvasta. [Puhemies koputtaa] Ei tarvitse esimerkiksi odottaa tämmöistä muovikorttia, että sen jälkeen vasta saisi töitä hakea.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustaja, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

16.30 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille, että todella olette nopeuttamassa sitä prosessia, tai ainakin näin tulkit-
sin.

Tämä sota on aivan varmasti vaikuttanut lapsiin aivan järkyttävällä tavalla. Mehän emme pysty edes oikeastaan kuvittelemaanakaan sitä, joten olisi erittäin tärkeää, että nämä pakolaisina tulleet lapset pääsisivät varhaiskasvatukseen ja kouluun, jossa heillä olisi turvallinen ympäristö.

Tällä hetkellä Suomen kunnissa on hyvin paljon erilaisia käytänteitä ja erilaisia valmiuksia maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämiseen ja oppilaiden tukemiseen. Omasta kotikunnastani löytyy ukrainalaistaustainen opettaja, joka on saanut nämä lapset nyt opetukseensa, ja joissakin kunnissa käytetään etäopetusta. Haluankin tiedustella hallitukselta: miten te meinaatte varmistaa sen, että Suomen kunnissa on yhtenäiset käytänteet, jotta lapset pääsevät kouluun ja jotta lapset pääsevät ennen kaikkea varhaiskasvatuksen piiriin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.31 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen lainsäädäntö on perusopetuksen osalta hyvin selkeä. Kaikilla Suomessa olevilla lapsilla on oikeus käydä koulua, ja aivan kuten kysyjä toteaa, se on myöskin äärimmäisen tärkeää lasten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kunnat voivat järjestää — ja suurin osa kunnista järjestää — valmistavaa opetusta niille oppilaille, joilla ei ole riittävästi suomen tai ruotsin kielen taitoa, jotta he voisivat aloittaa suoraan omassa luokassaan. Minun mielestäni tämän valmistavan opetuksen hyvä puoli on se, että se ei ole kovin tarkkaan sisällöllisesti säädeltyä, vaan siinä voidaan tehdä yksilöllinen suunnitelma kullekin oppijalle, ja siinä on mahdollista esimerkiksi hyödyntää ukrainankielistä opetusta ynnä muuta. Minun mielestäni se on tässä tilanteessa vahvuus, koska meillä on hyvin monenlaisista taustoista tulevia oppilaita, jotka osallistuvat tähän valmistavaan opetukseen.

Varhaiskasvatuksen osalta lainsäädäntö ei ole yhtä selkeä, mutta olen tehnyt esityksen hallitukselle siitä, että ripeästi tehtäisiin päätös siitä, että kunnille korvataan [Puhemies koputtaa] kaikki kustannukset, jotka syntyvät varhaiskasvatuksen järjestämisestä, ja tehtäisiin väliaikainen lakimuutos, jolla myöskin sitten selvästi todettaisiin lainsäädännössä, että tämä oikeus on. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Oikein hyvä! — Jukka Gustafsson: Kyllä hallitus toimii!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.32 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainalaisilla Suomeen pakenevilla on keskimäärin selvästi paremmat edellytykset kielitaidon, koulutuksen ja yhteiskunnan käytäntöjen kautta aktivoitua suomalaisessa yhteiskunnassa kuin

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

aikaisemmilla turvapaikanhakijaryhmillä. Kokoomuksen mielestä meidän pitää käyttää tämä momentum heidän hyväkseen ja samalla suomalaisen yhteiskunnan kotouttamiskyvyn hyväksi. Me emme saa laitostaa ja passivoida. Silloin me onnistumme latistamaan tästäkin sitkeästä joukosta liian suuren osan. Ensimmäinen edellytys on tietysti se, että pape- rityöt tehdään nopeasti — no siitä tässä jo kuulimme ministerin vakuutteluita — tarvitsem- me nopeata ohjaamista työharjoitteluihin, opintoihin, työllistämiseen. Kysynkin nyt minis- teriltä: kun kerroitte, että on nyt keskusteltu kaupunkien kanssa, niin eikö tämä kotikunta- oikeus kannattaisi selkeästi antaa, kun todellisuudessa työllistämismattilaiset [Puhem- mies koputtaa] on siirretty työllistämisen kuntakokeilussa kaupunkien hallinnoille? Ei siellä TE-toimistoissa ole niitä käsiä, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] joiden pitäisi hoitaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kuka ministeri ottaa? — Ministeri Mikkonen.

16.33 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olem- me hallituksessa käyneet paljon keskustelua siitä, miten varmistamme, että nyt Ukrainasta tulevat pääsisivät nopeasti palveluiden piiriin, pääsisivät nopeasti töihin, pääsisivät kou- luun, varhaiskasvatukseen — pääsisivät tänne rakentamaan elämänsä. Samanaikaisesti me tiedämme, että hyvin moni heistä ehkä haluaa palata niin pian kuin mahdollista takai- sin Ukrainaan. Sen takia olemme koettaneet löytää sellaisia nopeita ratkaisuja, joilla voim- me varmistaa näitä palveluita ilman, että kaikkiin tarvitsee tehdä lakimuutoksia, [Timo Heinonen: Juuri näin!] mutta sen rinnalla me pohdimme, onko tarpeen joiltain osin tehdä myös lakimuutoksia, kuten esimerkiksi ministeri Andersson äsken totesi tämän varhais- kasvatusoikeuden osalta. Tätä työtä tehdään koko aika, ja toisaalta on niin, että jotta voim- me varmistaa nopeasti palveluihin pääsyn, samaan aikaan sitten pohdimme, mitkä ovat sel- laisia kohtia, missä olisi syytä tehdä tällaisia pysyviä lakimuutoksia.

Sitten haluan nostaa vielä esiin sen, että minusta se olisi tärkeää, [Puhemies koputtaa] että voisimme tehdä sellaisen lakimuutoksen, että kaikille turvapaikanhakijoille annetta- siin se mahdollisuus työntekoon heti. [Leena Meren välihuuto.]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.35 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma kysymykseni on erityisesti ministeri Anderssonille, mutta ihan tähän alkuun vinkki ministeri Lindénille: Kun pohditte nyt sitä potilasturvallisuuden varmistamista terveydenhuollon työtaistelun aikana, niin kaivakaapa hallituksen esitys 153 vuodelta 2007. Itse esittelin sen, se on val- mis siellä, tuokaa se nopeasti tänne. ”Se on tunnin työ”, siteeraten Krista Kiurua. [Ben Zys- kowicz: Eivätkö demarit vastustaneet sitä?]

Mutta se varsinainen kysymys ministeri Anderssonille: Sieltä Ukrainasta kun nyt tulee hyvin paljon naisia ja lapsia ja täällä on puhuttu siitä, että lapset tarvitsevat koulutusta, niin olen aivan varma, että siellä on myös sellaisia henkilöitä, jotka pystyisivät toimimaan opet- tajina. Olisiko mahdollista, että hyödynnettäisiin sitä opettajaosaamista, joka näissä haki- joissa ja tulijoissa on, koska lapselle pitäisi saada nopeasti sellainen turvallinen arki? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.36 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tästä valmistavasta opetuksesta, johon jo aikaisemmin viittasin: Valmistavan opetuksen opettajille ei ole määritetty kelpoisuusehtoja erikseen, ja kun minä sanoin, että se on aika joustavaa ikään kuin sisällöltään myöskin, niin minun nähdäkseni se mahdollistaa kyllä kunnille sen, että voidaan hyödyntää esimerkiksi ukrainankielistä työvoimaa vaikkapa ohjaajina osana sitä koulupäivää ja sitä kautta ikään kuin yhdistää sekä ukrainan kielellä annettavaa tukea että sitten tietenkin myöskin sitä opetusta, mitä pitää antaa suomen ja ruotsin kielen taidoissa siellä, jotta myöskin niiden lasten osalta, jotka kenties tänne jäävät, huolehditaan siitä riittävästä kielitaidosta. Mutta minun nähdäkseni mikään ei siis estä kuntia hyödyntämästä ukrainankielistä työvoimaa, jos sellaista on tarjolla, ja minun ymmärtääkseni myöskin joissakin kunnissa näin on jo tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.37 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä kysymyksen tasa-arvoministeriltä. Amnestyn ihmisoikeustyön johtaja sanoi Ylen haastattelussa, että se, että nyt pystytään näin isoja määriä ihmisiä ottamaan vastaan suht ongelmitta, osoittaa kyllä sen, että tässä on rakenteellisesta rasismista kyse, kun silloin aikaisemmin 2015—2016 huomattavasti pienemmät määrät turvapaikanhakijoita muista maista tuottivat suuren kriisin. [Heli Järvisen välihuuto] Kun kaikki ovat hyvin suopeasti suhtautuneet näihin Ukrainasta tuleviin naisiin ja lapsiin ja sitä verrataan sitten tähän aikaisempaan maahanmuuttokriisiin, niin haluaisin kysyä ministeriltä: [Puhemies koputtaa] oletteko huomannut tätä rakenteellista rasismia ja kaksoisstandardia, ja yhtyykö Suomen hallitus Amnestyn näkemykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Blomqvist, olkaa hyvä. [Ben Zyskowicz: Kuka on tämä mies?]

16.38 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Naisten ja tyttöjen asema on tietysti erittäin tärkeää huomioida tässäkin kriisissä. Suomi on jo pitkän aikaa painottanut juuri sitä, että kriiseissä pitää ottaa huomioon tyttöjen ja naisten asema. Niin tehdään tässäkin kriisissä.

Sitten mitä tulee rasismiin, niin hallitus toimii hallitusohjelman mukaisesti. Autamme hädässä olevia, ja tässä salissakin vallitsee erittäin suuri yhteinen mielipide siitä, että Ukrainan pakolaisia pitää nyt auttaa. Tiedämme kaikki, että siellä iso osa näistä pakolaisista on tyttöjä ja naisia, ja heitä hallitus auttaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Missä vanhukset? — Sebastian Tynkkynen: Ettehän te vastannut ollenkaan kysymykseen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.39 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tänään täällä eduskunnan lehtereillä nähneet eri-ikäisiä ihmisiä, myös lapsia. On hienoa, että me täällä Suomessa saamme rauhassa rakentaa isänmaatamme.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Nyt ajatuksemme ovat erityisesti ukrainalaisten luona. Siellä kärsivät erityisesti pienet lapset, tytöt ja pojat, ja kaikenikäiset siviilit. Valitettavan moni ukrainalainen on joutunut pakenemaan kodistaan ja kotiseudultaan. On ollut liikuttavaa huomata, miten suomalaiset osaltaan ovat halunneet auttaa heitä.

Parasta tietysti olisi, ettei kenenkään pitäisi paeta maastaan sodan tai vainon vuoksi. Tärkeitä kaikkien kannalta olisi, että Ukrainaan saataisiin mahdollisimman pian rauha. Tarvitsemme rauhanrakentajia. Rauhanneuvotteluja Venäjän ja Ukrainan välillä on käyty. Kysyn ulkoministeri Haavistolta: millä tavalla Suomi toimii rauhan välittämiseksi, ja miltä tilanne tällä hetkellä näyttää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.40 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Aittakummulle erittäin ajankohtaisesta kysymyksestä. Parhaillaan ovat todella olleet menossa Ukrainan ja Venäjän väliset keskustelut, neuvottelut Istanbulissa toissa päivänä, ja niitä on sitten muulla tavoin jatkettu. Sain juuri tässä, kun istumme, Turkin ulkoministeriltä viestin, jossa hän eritteli niitä asioita, jotka vielä ovat auki näissä rauhanneuvotteluissa, ja sitä, mikä mahdollisesti näissä on sovittavissa.

On erittäin tärkeää, että muun muassa Turkki, Israel ja Ranska ovat edesauttaneet näitä rauhanneuvotteluja. Nyt yhtenä kysymyksenä siellä on noussut kysymys turvatakuut antavista valtioista, jotka voisivat tällaisen rauhansopimuksen taata niin, että mikäli Ukraina päätyy tällaiseen neutraalin statukseen, niin on kuitenkin maita, jotka sen turvallisuuden takaavat tällaisessakin tilanteessa. Tämäntyyppisistä asioista rauhanneuvotteluissa puhutaan, ja Suomi tietysti antaa kaiken tukensa näille neuvotteluille. Mutta on hyvä muistaa, että Ukraina on näissä neuvotteluissa sitä vahvempi, mitä enemmän pystymme Ukrainaa tukemaan, ja sen vuoksi Ukrainan tuki [Puhemies koputtaa] juuri nyt on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

16.41 Jari Kinnunen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Kun viranomaiset vatuloivat ja pyörivät byrokratian suossa, ovat kansalaiset ryhtyneet toimiin. On satoja perheitä, jotka ovat ottaneet näitä ukrainalaisia perheitä vastaan ja tällä hetkellä elättävät heitä. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta näille perheille myöskin jonkinlaisia korvausta tästä työstä saadaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.42 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hienoa ollut huomata se, miten suomalaiset ovat halunneet auttaa ukrainalaisia ja Ukrainasta sotaa pakenevia, ja esimerkiksi tällaista yksityismajoitusta ovat monet tarjonneet hätämajoitukseksi, ja en tiedä, ehkä jotkut pystyvät pidemminkin aikaa majoittamaan. Silloin kun pakolainen on yksityismajoituksessa, niin hän on silti oikeutettu vastaanottorahaan, jos ei mene sinne vastaanottokeskukseen asumaan tai jos esimerkiksi näillä järjestelyillä, mitä nyt kuntien kanssa haluamme tehdä, ei sitä majoitusta saa, mutta yksityishenkilöille ei makseta korvausta majoittamisesta, vaan me haluamme varmistaa, että majoi-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

tuksen saa joko yhteistyöllä kuntien kanssa tai vastaanottokeskuksissa. Jos sen lisäksi tai sen rinnalla haluaa yksityismajoitusta tarjota, tai vastaanottokeskukset voivat tehdä [Puhemies koputtaa] sopimuksen näitten yksityisten majoittajien kanssa, niin se on toinen asia, mutta yksityishenkilöille emme korvauksia näistä maksa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.43 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikään järjestelmä ei kestä, jos sitä ylikuormitetaan. Se romahtaa. Näin uhkaa käydä myös Suomen julkiselle sektorille, hyvinvointivaltiolle. Lastensuojelu ja ikäihmisten palvelut ovat kriisissä.

Perussuomalaisten mielestä järjestelmämme väärinkäyttö, yhteisten verorahojen tuhlaaminen suomalaisten kannalta toisarvoisiin kohteisiin ja resurssien tehoton käyttö on lopeutettava. Julkiset menot on aina mutta erityisesti kriisissä pistettävä tärkeysjärjestykseen. Muuten me emme kykene huolehtimaan suomalaisten turvallisuudesta, hyvinvoinnista emmekä kykene auttamaan ukrainalaisia lapsia ja naisia, vaikka kuinka haluaisimme.

Arvoisa ministeri Saarikko, julkinen talous oli jo ennen koronaa ja ennen sotaa syvissä ongelmissa. Voisitteko te nyt lopultakin harkita julkisten menojen pistämistä tärkeysjärjestykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.44 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän puheenvuoron jälkeen jäämme todella mielenkiinnolla odottamaan perussuomalaisten leikkauslistaa näinä aikoina. Otammeko pois sosiaaliturvasta, jätämmekö maatalouden tukipaketin toteuttamatta, vai mikä on kohteenne, jotta pakolaisten auttamiseen riittää rahaa? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Siinä, edustaja, te olette aivan oikeassa, että Suomen julkinen talous on ollut alijäämäinen — menojen ja tulojen epäsuhta on ollut olemassa — toistakymmentä vuotta. Siksi minusta paras lääke julkisen talouden hoitoon veronkorotusten tai leikkausten sijaan on talouden kasvu. Ja on erittäin mieluisaa kertoa, että kiitos suomalaisten yritysten, jotka työllistävät, meidän työllisyysasteemme ja työllisten määrä ovat ennätyksellisen korkealla. Mistä meillä vielä uupuu, niin me tarvitsemme lisää investointeja, parempaa tuottavuutta ja sitä kautta syntyvää talouden kasvua. Näihin teemme satsauksia tulevassa ensi viikon kehysriihessä. Sitä odotellessa keskityn odottamaan [Puhemies koputtaa] perussuomalaisten leikkauslistaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Leena Meri: Kerroin eilen muuttaman!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja myönnän vielä alkuperäisen kysymyksen esittäjälle, edustaja Virolaiselle kysymyksen, olkaa hyvä.

16.45 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me emme saa unohtaa haavoittuvassa asemassa olevia pakolaisia, niitä vanhempansa menettäneitä lapsia, ikäihmisiä ja sodassa vammautuneita. Heistä valtaosa on jäänyt Ukraina tai Ukrainan naapurimaihin. On välttämätöntä, että tämä taakka jaetaan yhteisvastuullisesti Euroopan unionissa ja autetaan apua tarvitsevia. Kysynkin, miten hallitus aikoo vaikuttaa Eu-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

roopan unionissa, jotta nämä kaikkein hädänalaisimmat ihmiset saadaan turvaan ja saadaan heille apua menemään perille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

16.46 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että tätä taakkaa jaetaan Euroopan unionissa yhteisesti, mutta tuolla Ukrainassa ovat tälläkin hetkellä liikkeellä keskeiset kansainväliset apujärjestöt — Unicef, YK:n pakolaisjärjestö UNHCR ja kansainvälinen Punainen Risti — ja pidämme näihin jatkuvasti yhteyksiä ja pyrimme auttamaan heitä tekemään sitä työtä, jota siellä kentällä voidaan tehdä. Tällä hetkellä, niin kuin hyvin tiedätte, on parhaillaan keskustelua siitä, voisiko Mariupolista saada turvalliset käytävät siviileille, niin että siviilit pääsisivät sieltä turvaan, ja kaikin tavoin tietysti tuemme järjestöjen työtä tässä, että nämä turvalliset käytävät Mariupolista ja muista kaupungeista siviileille toteutuisivat. Sen jälkeen on sitten kysymys kaikesta siitä humanitäärisestä ja lääketieteellisestä avusta, joita juuri nämä heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, kun pääsevät sieltä loukusta pois, tarvitsevat. Teemme kaikkemme, että järjestöt pystyisivät auttamaan näitä sekä siellä Ukrainassa että sitten naapurimaissa, kuten Puolassa, jonne näitä haavoittuvia ihmisiä myöskin koko ajan tulee.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys terveydenhuollon akuutin kriisin ratkaisemisesta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 60/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.47 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Suomen terveydenhuollossa on akuutti kriisi. Se ei näy täällä salissa, mutta hoitajat tekevät työtään kriisin keskellä joka päivä. Monet hoitajat uupuvat täydellisesti, ja moni hoitaja lopettaa työnsä. Potilasturvallisuus vaarantuu. Juuri tänään kuulumme tämän talon henkilökuntaan kuuluvan syöpäpotilaan leikkauksen siirtymisestä hoitajapulan vuoksi. Päivystyksessä potilaat jonottavat tuntikausia jopa päästäkseen akuuttiin hoitoon. Hallitus leikkaa Kela-korvauksista, kun niitä tulisi päinvastoin korottaa, ja nyt edessä on lisäksi lakko, joka osaltaan vaikeuttaa tilannetta.

Kriisissä tarvitaan nopeita ja poikkeuksellisia ratkaisuja, ja oletankin, että asia on riihessä hallituksen pöydällä. Kysyisinkin nyt asianomaiselta ministeriltä: mitä konkreettisia, vaikuttavia ja nopeita toimia hallitus tekee akuutin hoitokriisin ratkaisemiseksi ja hoitojonojen nopeaksi purkamiseksi? [Ben Zyskowicz: Leikkaa Kela-korvauksia!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kela-korvauksilla, niillä nykyisillä, tätä ei todellakaan voida ratkaista, koska ne ovat noin 14 euroa per lääkärikäynti tai 20 euroa per hammaslääkärikäynti. [Juha Mäenpään välihuuto]

Sen sijaan me tarvitsemme nopeasti hoitotakuun tiukentamista. Kun hoitotakuu vuonna 2004 säädettiin ja tuli voimaan 1.3.2005, se painottui hyvin voimakkaasti erikoissairaanhoidon. Tällä hetkellä meillä on nimenomaan ongelma perusterveydenhuollossa. Siksi meidän on tiukennettava sitä hoitotakuuta siellä perusterveydenhuollossa. Tästä oleva lakiesitys on aika pitkälti valmisteltu. Se vaatii vielä viimeisiä säätöjä ja sen rahoituksen arviointia, ja tämä asia tulee olemaan tässä riihessä esillä, ja toivon mukaan voimme sen tässä saada mahdollisimman nopeasti käsittelyyn.

Tässä aikaisemmin viitattiin myös tähän lakkotilanteeseen. Aivan samalla tavalla kuin edustaja Risikko sisällytti muuhun kysymykseen minulle viestin, toteaisin, että ihan samasta laista kuin vuonna 2007 ei ole kysymys, koska silloin oli etukäteen tiedossa se tilanne. [Puhemies koputtaa] Nyt me joudumme odottamaan, mikä on huomenna ja ylihuomenna todellinen tilanne, ja sen takia lainsäädännön pitää olla kunnollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän kysymykseen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.50 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille vastauksesta. Meillä todella on pitkät hoitojonot, ja koronakriisi on aiheuttanut siihen lisää haasteita. Ministeri esitti meille jonkun tai joitakin keinoja, mutta kysyisin edelleenkin: Mitä nopeita vaikuttavia keinoja, toimenpiteitä hallitus tekee? Onko tämä ainut keino, mitä riihessä otetaan esille, jotta nämä pitkät ja entisestäänkin pidentyneet hoitojonot saadaan leikattua?

Aiemmin tässä maassa julkinen ja yksityinen sektori ovat tehneet hyvää yhteistyötä, ja kysyisinkin nyt esimerkiksi: miten yksityistä sairaanhoitoa aiotaan käyttää hoitojonojen purkamisessa?

Ja tuohon Kela-korvaukseen liittyen kysyisin myös: Meillä oli parlamentaarinen työryhmä monikanavarahoituksen purkamisesta, ja siinä oli yhteinen näkemys, että tällaisia leikkauksia ei tehdä. Käytimme valtavan ajan — parlamentaarinen ryhmä, eri kansanedustajat — työaikaa, ja nyt [Puhemies koputtaa] hallituksen esitykset ovat aivan muuta kuin työryhmän loppupäätelmät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erikoissairaanhoidossa tilanne on sellainen, että kun tästä akuutista kriisistä, joka nyt on huomenna alkamassa, toivon mukaan päästään kompromissiratkaisun kautta eteenpäin, niin kokemuksen mukaan erikoissairaanhoidon pystyy varsin nopeasti hoitojonojaan lyhentämään. Siitä on aikaisempaa näyttöä esimerkiksi vuoden 2001 pitkän lääkäri-lakon jälkeen — ja myös sen ensimmäisen koronavuoden jälkeen: jo syksyllä 2020 pystyttiin hoitojonoja lyhentämään sen kevään jäljiltä.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Perusterveydenhuollon tilanne on vaativampi. Viimeisten arvioiden mukaan tarvitsimme noin 600 lääkärin ja 500 hoitajan lisätyöpanoksen. Meidän käsityksemme on se, että tässä voidaan erittäin hyvin hyödyntää yksityistä sektoria. Korostaisin nimenomaan pitkäaikaisia ostopalvelusopimuksia, en niinkään palvelusetelitä, jotka yleensä ratkaisevat vain yksittäisen käynnin, vaan pitkäaikaisia sopimuksia, ja kun sen lisäksi teemme houkuttelevaksi terveyskeskuksien työpaikat, niin me saamme tämän asian kyllä järjestykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.52 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen hoitaja ei enää tänä päivänä tee työtä kutsumuksesta. Suomalaisilla hoitajilla on tunne, että heitä ei tänä päivänä arvosteta, sillä palkka on arvostuksen mittari. Olemme lakon kynnyksellä juuri siitä syystä, että suomalaiset hoitajat kokevat, että he eivät saaneet arvostusta esimerkiksi koronakriisin keskellä. Missä viipyy — ja viipyi — koronaliisa suomalaiselle hoitajalle? Muualla Euroopassa kyllä arvostettiin hoitajia ja he saivat lisänsä.

Arvoisa ministeri, mainitsitte hoitotakuun yhtenä ratkaisuna poistamaan hoitojonoja ja parantamaan tämän akuutin kriisin. Te parannatte tilannetta sanalla ja paperilla. Ei se, että tuotte hoitotakuun, tuo lisää hoitavia käsiä. Aluevaaleissa monet päättäjät kertoivat, että hoitajat ovat palkkansa ansainneet. Olisi hienoa, että ottaisimme sen kannan, että — ihan oikeasti — arvostamalla hoitajaa ja antamalla hänelle kunnon palkan [Puhemies koputtaa] me saamme heitä lisää. Mitä teette, hyvä hallitus? [Mika Niikko: Sanoista tekoihin! — Jussi Halla-aho: Taisi olla pelkkää vaalipopulismia!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tasavallan presidentti Sauli Niinistö muistaakseni 17. marraskuuta siteerasi tunnettua Winston Churchillin sanontaa: ”Harvoin niin moni on kiittolisuudenvelassa niin harvoille.” Hän tarkoitti nimenomaan sitä kiittolisuudenvelkaa, mitä meillä on hoitohenkilöstölle tämän koronakriisin jälkeen. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Tämä on työmarkkinakysymys. Toivon täydestä sydäimestäni, että se pystytään ratkaisemaan mahdollisimman nopeasti ja sellaisella tavalla, että se on kohtuullinen ja tyydyttävä hoitohenkilöstölle ja kohtuullinen ja tyydyttävä veronmaksajille ja meille päättäjille, jotka kuitenkin olemme vastuussa näiden palveluiden järjestämisestä. [Sari Sarkomaa välihuuto]

Katsoin juuri — niin kuin muistaakseni vanhoja asioita — että vuonna 2001 pitkän lääkärilakon ollessa jo aika lopullaan pääministeri Lipponen totesi 2.7. lakon kestänyt jo viisi kuukautta: ”Se on sovittelijan käsissä, se ei ole hallituksen käsissä.” Eli tämä on kuitenkin työmarkkinakysymys, [Puhemies koputtaa] joka ennen kaikkea ratkaistaan siellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

16.54 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ollaan siinä tilanteessa, jossa hoitajat ovat mahdollisesti ja todennäköisesti jäämässä lakkoon, ja syynä on toki se, että naisvaltaisten alojen rakenteellisia palkkaeroja ei ole ajoissa korjattu. Saam-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

me jatkuvasti viestiä siitä, että myöskin esimerkiksi syöpäleikkauksia jouduttaisiin siirtämään. Olisin vielä kysynyt ministeriltä, miten me pystymme nyt välttämään sen, että ihmiset eivät hoitoa saa. Miten me voimme ratkaista tämän tilanteen mahdollisimman hyvin? Onko hallitus tuomassa siihen joitain keinoja?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos ja kun huomenna kello kuusi tämä työtaistelu alkaa, joka kattaa kuusi suurinta sairaanhoitopiiriä, ja ymmärtääkseni 25 000 hoitohenkilöstöön kuuluvaa henkilöä menee lakkoon, se on erittäin järjestyttävä tapahtuma meidän sairaaloille varsinkin tämän pitkään jatkuneen koronakriisin jälkeen. Valitettavaa on, että Suomessa aika ajoitin tällaiseen tilanteeseen joudutaan. Se varmasti kertoo siitä, että ei olla riittävän ajoissa osattu osoittaa arvostusta sillä tavalla, mitä siellä työn ääressä todella kaivataan. Olen tästä huollissani ja vetoan edelleen tässä molempiin osapuoliin, että saataisiin asiat nopeasti järjestettyä. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Yleensä lakko iskee niin sanotusti kiireettömään hoitoon. Hoitojonot pitenevät. Jos vaikkapa tekonivelleikkaukseen pääsee nyt kolmessa kuukaudessa, se voi pidentyä kuuteen seitsemään kuukauteen. Suurin huoli liittyy nyt siihen, että annettaisiin riittävästi suojelutöitä kiireellisen hoidon hoitamiseen. Jos tämä on uhattuna, silloin me joudumme hallituksena puuttumaan asiaan potilasturvallisuuslailla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys Olympiakomitean johdon asemasta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 61/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Viime viikon uutiset Olympiakomiteasta antavat erittäin huonon kuvan valtion keskeisen urheilujärjestön johtamisesta. Ensin tuli julkisuuteen Lehtimäen tapaus, ja tänään puheenjohtaja kertoi myös toisesta tapauksesta, joka hänelle oli kerrottu jo aikaisemmin. Keskeinen kysymys onkin, miksi näihin ei puututtu heti ja puoli vuotta sitten. Ei puututtu. Päinvastoin yritettiin mahdollisimman pienellä porukalla painaa villaisella — puheenjohtajat jättivät muun hallituksen paitsioon. Nyt tapaukset tulivat julkisuuteen, luvataan henkilöstökyselyitä, keskustelutilaisuuksia, ulkopuolisia selvityksiä ja vaikka mitä.

Urheiluministeri Kurvinen, onnittelut nimityksestä maatalousministeriksi, mutta teillä on nyt kuukausi aikaa panna tämä asia kuntoon. Eikö nyt pitäisi keskeyttää rahoitus, kunnes riippumaton selvitys on tehty? Ministeri Kurvinen, Olympiakomiteasta ovat lähteneet

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

jo huippu-urheilujohtaja ja toimitusjohtaja. Selvityksen jälkeen pitää päättää, lähteekö muuta johtoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä. [Ben Zyskiewicz: No niin, sitten ryhdikästä vastuunkantoa Kurviselta! — Naurua]

16.58 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitos edustaja Harkimolle erittäin vakavasta ja tärkeästä kysymyksestä. Olen itse ollut todella järkyttynyt ja surullinen näistä uutisista Olympiakomitean työyhteisön osalta. Näyttää siltä, että vielä vuonna 2022:kin meillä tapahtuu urheilun parissa kiusaamista ja häirintää ja tilanteita, joissa ihmiset käyttävät valta-asemaansa väärin, ja se pitää hävittää tästä yhteiskunnasta. Kiitän näitä rohkeita naisia, jotka ovat tuoneet tämän julkisuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt selvityksen Olympiakomitean toiminnasta. Selvityksessä selvitetään, miten Olympiakomiteassa noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita ja miten Olympiakomiteassa on puututtu ja puututaan jatkossa epäasialliseen käyttäytymiseen ja häirintään. Odotamme näitä selvityksiä, ja sen jälkeen vedämme sitten johdopäätöksiä, mitä teemme esimerkiksi rahoituksen osalta ja valtionohjauksen osalta.

Sen ehkä, arvoisa puhemies, totean loppuun, että Olympiakomiteahan ei ole virasto tai mikään valtion osanen, vaan se on [Puhemies koputtaa] yksityinen oikeushenkilö, joka saa rahoitusta ja toimii sitten järjestön tavoin. Mutta odotamme selvityksiä ja teemme sitten päätöksiä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys urheiluyhteisön johtajien tasa-arvo-osaamisesta (Eva Biaudet r)

Suullinen kysymys SKT 62/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä tähän samaan asiakokonaisuuteen toisen ryhmän kysymys. — Edustaja Biaudet, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Eva Biaudet r: Kiitoksia, arvoisa puhemies, ärade talman! Me too -liike täytti median vuonna 2017, ja saamme nyt todistaa ala alalta paljastuvaa valta-asemaan liittyvää naisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää. Kyse ei ole vain yksittäistapauksista vaan pikemminkin jäävuoren huipusta myös urheilukentällä. On tärkeää, että strategioissa puhutaan vastuullisuudesta ja nollatoleranssista, mutta arvojen tulisi tietenkin heijastua käytäntöön ja johtajien osaamiseen ja toimintaan.

Suomen urheilun eettisen keskuksen julkaiseman raportin mukaan esimerkiksi joka kolmas kyselyyn vastannut nainen oli kohdannut kilpailu-urheilun parissa seksuaalista häirintää. Kuitenkin urheilun pitäisi olla myös naisten maailma. Kysymykseni kuuluu, arvoisa ministeri Kurvinen, millä tavalla urheiluyhteisön johtajien tasa-arvo-osaamista voidaan lisätä ja seurata tai miten tätä haitallista urheilumaailman kulttuuriperintöä saadaan muutettua.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

17.00 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itse olen urheiluasioista vastaavana ministerinä tehnyt töitä sen eteen, että jokainen voi Suomessa liikkua turvallisesti ja osallistua urheiluun iästä, sukupuolesta, ihonväristä ja muista määreistä huolimatta. Urheilu kuuluu kaikille, ja kaikenlainen kiusaaminen ja häirintä pitää sieltä ehdottomasti hävittää. Me olemme opetus- ja kulttuuriministeriössä jo valtionavustuksissa ottaneet huomioon jo jonkin aikaa sen, minkälaisia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmia eri järjestöillä on, ja tällä on sitten vaikutusta myös rahoitukseen. Tällainen väline on.

Urheiluyhteisö on tehnyt myös varsin tuoreen uuden vastuullisuusohjelman vuosille 2022—2024. Ohjelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä lajiliittojen kanssa. Mutta tietysti on selvä asia, että mitkään paperit ja strategiat eivät auta, jos todella eivät lajiliitot ja niiden johto ole — ja varsinkin urheiluyhteisön johto — niihin sitoutunut. Olen, puhemies, valmis lisäämään kaikkea koulutusta ja jalkauttamista vielä enemmän, jos tarvitaan, [Puhemies koputtaa] ja viime päivien tapahtumat osoittavat, että urheiluyhteisössä on vielä paljon tekemistä tasa-arvon ja turvallisuuden eteen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2021

Kertomus K 10/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan. — Keskusteluun, edustaja Kiljunen.

Keskustelu

17.03 Kimmo Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin kello 16.16 tänne saliin, ja ilmeisesti ilmoittautumisjärjestelmä oli lauennut päältä pois, ja olen sitten ollut ikään kuin pois paikalta, vaikka todellisuudessa kyllä olen ollut paikalla fyysisesti.

Kiitokset tästä puheenvuorosta. Euroopan neuvoston meidän vuosikertomuksemme viime vuodelta on tässä esillä, ja lyhyellä sanalla sanon ensimmäiseksi, mikä Euroopan neuvosto on. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Me sotkemme, kansalaiset ja monet muutkin: Eurooppa-neuvoston ja Euroopan neuvoston nimet ovat hyvin lähellä toisiaan. Eurooppa-neuvosto on tietysti Euroopan unionin valtiopäämiestasoinen kokous, kun taas Euroopan neuvosto on ihmisoikeusjärjestö. Tämä on perustettu vuonna 1949, ja se on itse asiassa järjestö, jonka jäsenenä täytyy jokaisen Euroopan unionin jäsenmaan olla ensin päästäkseen ylipäätään unionin jäseneksi. Euroopan neuvosto on siis arvoyhteisö, ja jos Euroopan unioniin pyrkivä maa ei ole allekirjoittanut

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Euroopan ihmisoikeussopimusta, niin se ei itse asiassa pääse Euroopan unionin jäseneksi. Sillä tavalla myöskin Euroopan unioni on siitä lähtökohdasta arvoyhteisö.

Myöskin Euroopan unioni ja siis Eurooppa-neuvosto ovat varastaneet Euroopan neuvostolta lipun — itse asiassa Euroopan unionin lippu on lähtökohtaisesti nimenomaan Euroopan neuvoston lippu.

Haluan nämä vain kertoa sen vuoksi, että me näemme tuon järjestön historiallisen taustan ja merkittävyyden organisaationa, joka puolustaa Euroopan laajuisesti demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota — se on siis sen runko.

Euroopan neuvostossa on tällä hetkellä — sanon nämä sanat näin hitaasti sen vuoksi — 46 jäsenvaltiota. Me olemme juuri tehneet historiallisen päätöksen tässä kuukausi sitten ja erottaneet Venäjän Euroopan neuvoston jäsenyydestä. Tuo valtio ei noudata niitä, ei seuraa niitä yhteisiä periaatteita, niitä arvoja, minkä varassa Euroopan neuvosto on perustettu, ja kyllä se oli kaikille meille surullinen hetki tehdä se päätös siitä, että Venäjä joudutaan erottamaan — itse asiassa venäläiset itse erosivat.

Tässä ihan anekdoottina voin kertoa kyllä sen, mikä kertoo sitä taustaa, että minulla oli tilaisuus jo vuosi sitten istua kahden kesken Pjotr Tolstoin kanssa, joka on duumasta ja venäläisen valtuuskunnan vetäjä Euroopan neuvostossa, ja jossakin vaiheessa keskustelua hän minulle totesi kahden kesken — nyt sen sanon julkisesti: ”Kuule Kimmo, minulla on sellainen sisäinen tunne, että meidän hallituksemme ja meidän maamme eivät jaa teidän kanssa yhteiseurooppalaisia arvoja ja olemme vetäytymässä siitä arvopohjasta.” [Ben Zyskowiczin välihuuto] Itse jouduin silloin toteamaan, että meidän keskustelumme on aika vaikeata tästä eteenpäin. Jos on niin, että me emme jaa niitä keskeisiä arvoja, perusihmisoikeuksia, mitkä Euroopassa ovat — demokratia ja oikeusvaltio — niin meidän on vaikeata keskustelua käydä. Saatoimme kyllä sen keskustelun jälkeen itsekkin vähän miettiä sitä, mihin tuo johtaa, ja me näemme nyt, mihin se on johtanut. Me olemme siinä tilanteessa, että Suomen itäraja on nyt sitten arvoraja mitä jyrkimmässä määrin. Venäjä ei seuraa näitä yhteisiä periaatteita.

Kylläkin, kun Venäjän delegaatio lähti sieltä pois ja Pjotr Tolstoi vuorostaan ilmoitti siinä keskustelussa, joka käytiin, että me emme koskaan tänne enää palaa, minä totesin hänelle — vastauspuheenvuoro tuli heti perään siinä salissa: ”Pjotr, sinä olet väärässä. Te palaatte, koska teidän kansanne jakaa nämä yhteiset arvot. Te tulette ilman muuta.” Me emme voi rakentaa yhteistä eurooppalaista kotia, mikä on se suuri haave meillä kaikilla, olla yhteinen eurooppalainen yhteisö, ilman että myöskin Venäjä on siinä mukana mutta sillä arvopohjalla, millä me yhteistyötä teemme, eli toistan vielä: avoin demokratia, luonnollisesti oikeusvaltio ja keskeisimpänä kriteerinä tietysti ihmisoikeudet, joista keskeisin on oikeus elämään. Mehän olemme nyt kuulleet tätä keskustelua jo Venäjän puolelta, että he harkitsevat sitä, että ottaisivat kuolemanrangaistuksen käyttöön, jolloin olemme siinä hyvin konkreettisessa tilanteessa, että tämä arvopohja todellakin myöskin konkreettisena käytäntönä vieraantuu, vieraantuu, vieraantuu.

Suomi oli puolustamassa Venäjän valtuuskunnan täysimääräistä osallistumista Euroopan neuvoston työhön pari vuotta taaksepäin. Venäjältä vuoden 2014 Krimin valloituksen jälkeen pidätettiin valtakirjat osallistua tähän meidän parlamentaariseen yleiskokoukseen. Me puolsimme sitä siitä lähtökohdasta, että kysymys ei ole pelkästään Venäjän hallituksen tai ennen kaikkea tässä tapauksessa — parlamentaarisesta yleiskokouksesta oli puhe — parlamentaarikkojen osallistumisesta yhteiseen foorumiin, vaan kyse oli siitä, että allekirjoittamalla Euroopan ihmisoikeussopimuksen, olemalla mukana Euroopan neuvos-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

tossa, itse asiassa Venäjän kansalaisilla on ollut mahdollisuus vedota Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen ja saada oikeutta ylikansalliselta Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta. 23 prosenttia ihmisoikeustuomioistuimen käsitellyistä asioista on venäläisten ihmisten tekemiä valituksia. 13 000 kappaletta, 95 prosenttia, näistä ihmisoikeustuomioistuimen päätöksistä on myöskin pantu Venäjällä toimeen, eli oikeutta Venäjän kansalaiset ovat aidosti saaneet Strasbourgin tuomioistuimen kautta, ja tämä tie on tietenkin nyt lopullisesti poikki niin kauan kuin Venäjä on poissa. Eli Venäjä aidosti myöskin kansalaisyhteiskunnan tasolla eristäytyy maailmasta, ja nämä ovat tietysti vakavia, isoja asioita, jotka me tässä juuri kohtaamme hyvin konkreettisesti, ja tämä on tietenkin se iso kysymys, jota me tuolla Euroopan neuvoston tasolla olemme käsitelleet.

Arvoisa puhemies! Tässä on tietysti asialistalla paljon muitakin asioita, jotka tässä vuosikertomuksessa meillä ovat esillä. Covid-epidemia on tietysti ollut meillä vaivana, ja se on vaikeuttanut myöskin Euroopan neuvoston työtä, mutta silti neuvosto on jatkanut muun muassa monitorointitehtävää, joka sille kuuluu. Meillä on monitoroinnin piirissä — eli me seuraamme jäsenvaltioiden jäsenyysvelvoitteiden toteuttamista — 11 maata. Siellä on Armenia, jossa minä olen itsekin monitoroijana. Seuraan Armenian kehitystä käytännössä päivittäin, viikoittain eli sitä, miten demokratia siellä toteutuu ja oikeusvaltio toteutuu. Turkki on ollut meillä nyt paljon keskustelun alla; Unkarin oikeusturvan loukkaukset ovat keskeisiä; Puola ja myöskin Moldova, joissa oikeuslaitoksen riippumattomuus on kyseenalaista — me olemme näitä seuranneet. Eli Euroopan neuvosto tekee suoraa ohjeistusta myöskin hallituksille näiden monitorointiprosessien kautta. Tämä on tärkeä asia.

Meillä on myöskin muuta seurantaa. Muun muassa henkilökohtaisesti olen ollut mukana Valko-Venäjän demokratisoimisprosessia tukemassa, sikäli kun siitä nyt voi puhua demokratisoimisprosessina millään tavalla. Kysymys on dialogin käynnistämisestä, jossa voitaisiin löytää joitakin hitusia sille, että Valko-Venäjä myöskin voisi tulla jäseneksi Euroopan neuvostoon. Sehän ei ole Euroopan neuvoston jäsen. Nyt tilanne on siltäkin osin käytännössä täysin poikki johtuen siitä, että Valko-Venäjä on antanut tukea Venäjän hyökkäykselle Ukrainaan. Se ei suoraan ole sinne osallistunut mutta on antanut maaperänsä käyttöön, jolloin se on tähän kriisiin myöskin suoraan osallinen, ja nämä ovat tietenkin tehneet hyvin vaikeaksi tämän itäisimmässä Euroopassa nyt olevan tilanteen.

Arvoisa puhemies! Ehkä minä palaan näihin aiheisiin vielä. En tiedä, miten saan rekisteröityä puheenvuoron sinne jatkoksi, mutta ehkä rekisteröitte nyt sen suoraan, niin minä otan vielä jatkopuheenvuoron. — Kiitos. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowicz.

17.10 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies, vastauspuheenvuoron myöntämisestä! Edustaja Kiljusen puheenvuorosta saattaisi saada sen käsityksen, että nyt, kun Putinin Venäjä on häikäilemättömästi ja rikollisesti hyökännyt Ukrainan kansan kimppuun, Venäjä on astunut niiden arvojen ulkopuolelle, joita Euroopan neuvosto edustaa. Näinhän asia ei lainkaan ole. — Minulla ei muuten kelloa näy tässä. [Puhuja osoittaa näyttöpaneeliaan] — Ehkä 90-luvulla oli häivähdys siitä, että Venäjällä todellakin demokratia ja ihmisoikeudet edistyvät, mutta ei sen jälkeen, 2000-luvun alkuvuosista lähtien — Hodorkovskin vangitseminen ja hänen omaisuutensa ryöstäminen ja niin edelleen. Kyllähän tosiasia on, että Venäjä ei tosiasialla ole koskaan jakanut Euroopan neuvoston arvoja, ei koskaan ole tosiasialla sitoutunut Euroopan ihmisoikeussopimukseen, vaikka

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

kansalaiset ovat voineet ihmisoikeustuomioistuimeen kannella. No, Venäjä ei muutenkaan noudata eikä ole noudattanut ennen näitä helmikuun tapahtumia niitä sopimuksia, mitä se on solminut.

Minä ymmärrän sen, että me Suomessa ja laajasti Euroopassa, Euroopan neuvoston jäsenmaissa, haluttiin vetää Venäjää lähemmäksi demokraattisia arvoja ja sillä tavoin pitää Venäjää mukana Euroopan neuvostossa, mutta nyt kun tarkastelemme asioita rehellisesti, niin totuus on se, että Venäjä ei tosiasiallisesti koskaan käytännössä ole jakanut näitä yhteisiä arvoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

17.12 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Zyskowitzille tästä huomiosta. Kyllä kai me voimme sen sanoa, että Venäjä ei ainakaan ole täysimääräisesti toteuttanut niitä arvoja, jotka Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ovat, ja ennen kaikkea nämä perusarvot oikeusvaltiosta ja demokratiasta toteutuvat huonosti, myöskin perus- ja ihmisoikeudet. Mutta minun täytyy huomauttaa teille, että meillä on 11 maata monitoroinnin piirissä Euroopan neuvoston puitteissa, eli siellä on muitakin maita, joilla on olemassa ongelmia demokratiassaan, ihmisoikeuksien toteuttamisessa ja oikeusvaltiopuolella, niin kuin Venäjälläkin oli. Venäjä oli koko ajan monitoroinnin piirissä. Koko tämän jäsenyysajan, minkä Venäjä on ollut, sitä on seurattu, sen ihmisoikeuskehitystä, ja valitettavasti te olette oikeassa: niissä raporteissa, mitä Venäjästä tehtiin, oli paljon, paljon kriittisiä huomioita. Siinä suhteessa te olette oikeassa, mutta silti tämä oli menetys, silti tämä Venäjän eroaminen oli menetys Euroopan neuvostossa siksi, että tämä oli ainoa kanava venäläisille, kansalaisille. 13 000 ihmistä on jo tähän mennessä pystynyt niitä valituksia Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimeen tekemään. [Puhemies koputtaa] Se oli heille väylä saada edes jossain määrin oikeutta, ja se on absoluuttisesti menetys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkelä.

17.13 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos näillä ihmisillä oli-kin oikeus valittaa sinne tuomioistuimeen, niin kuinkahan moni niistä valituksista, joita siellä ratkaistiin, käytännössä Venäjällä johti joihinkin toimiin, eli oliko se valitusoikeus sitä kautta kovin hyödyllinen Venäjän oikeuskäytännön kannalta?

Myöskin hieman kyseenalaistaisin tätä, jakaako Venäjän kansa tosiasiallisesti nämä meidän länsimaiset arvomme vai eikö se jaa niitä. Yleinen väitehän on se, että tämä sota on Putinin sota, korkeintaan Putinin hallinnon sota ja tavallisilla venäläisillä ei ole tämän asian kanssa mitään tekemistä tai ainakaan vaikutusmahdollisuuksia. Voi olla, ettei heillä ole vaikutusmahdollisuuksia, mutta toisaalta siellä ei kaikilla ole ehkä edes halua vaikuttaa asiaan. Tuoreiden tutkimusten mukaan — ovatko ne tutkimukset sitten luotettavia, sitä en tiedä — Putinin suosio on noussut varsin korkealle tämän kriisin myötä, eli vaikuttaa, että tällaisilla erikoisoperaatioilla on ainakin jonkinasteinen tuki myös Venäjän kansan keskuudessa. Onko heitä harhaanjohdettu paikallisen median toimesta? Epäilemättä on harhaanjohdettu, mutta lopputuloksena kuitenkin on se, että ei voida tosiasiallisesti ja rehellisesti väittää, että sitä tukea ei olisi Venäjän kansan keskuudessa.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kiljunen, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.15 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta saamme ihan oikean käsityksen tästä tilanteesta: Siellä ovat siis venäläiset, kansalaiset, tehneet ja vielä voivat syyskuuhun asti — minun tietääkseni siinä on puolen vuoden viive, millä tämä eroaminen toimii — tehdä valituksia, kanteluita, tuomioistuimelle. Niitä on tehty tuhansissa, niin kuin sanoin, 13 000, ja näistä 95 prosenttia on johtanut — Euroopan neuvosto seuraa sitä — myöskin täytäntöönpanoon. Eli viranomaiset ovat korjanneet käytöstään tai maksaneet korvauksia, esimerkiksi. Tämä on siis 95 prosenttia. Kieltämättä on totta, että poliittisesti kaikkein kuumimmissa, isoimmissa kysymyksissä, esimerkiksi Navalnyin vangitsemisessä, tässä suhteessa Venäjä ei ole pannut täytäntöön ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä, mutta me olemme monitorointiraporteissamme tuoneet sen vahvasti esille. Nyt me emme, edustaja Mäkelä, enää voi tehdä näitä monitorointiraportteja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt puhujalistaan. — Edustaja Mäkelä.

17.16 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä Venäjä-keskustelu omana asianaan, mutta noin yleisemmin tästä raportista löytyi muitakin mielenkiintoisia yksityiskohtia.

Kiinnitin huomioni siihen, että kun siellä puhutaan korruptioon liittyvistä ongelmista ja oikeusvaltioon liittyvistä ongelmista, niin tässä tulee esille tämä tyypillinen piirre, mikä tähän keskusteluun liittyy Euroopan tasolla, eli se, että oikeusvaltio-ongelmat ja korruptio aina liitetään kahteen jäsenmaahan, Puolaan ja Unkariin, ja aina tässä yhteydessä käy ilmeiseksi, että se liittäminen on varsin tarkoitushakuista ja poliittista. Eli näitä ongelmia kyllä tosiasiaassa ilmenee muissakin maissa kuin näissä kahdessa mainitussa, mutta jostain syystä näitä kahta maata halutaan käyttää jonkinlaisena silmätikkuna näiden ongelmien käsittelyssä. Ovatko ne maat sitten väärää mieltä joistain muista kysymyksistä, niin sitä jokainen voi miettiä, mistä tämä silmätikuksi nostaminen johtuu — ja sitä, onko se meidän kansallisen intressimme mukaista nostaa näitä maita silmätikuiksi. Saatamme itsekkin joskus olla riippuvaisia näiden maiden suostumukselle eräisiin hakemuksiimme eräisiin kansainvälisiin yhteisöihin mitään nimiä erityisesti mainitsematta.

No, toinen mielenkiintoinen asia: covid-19 ja sen vaikutus perusoikeuksiin.

On mielenkiintoinen asia poimia tuolta raportista esille, miten koronatoimet ovat rajoittaneet perusoikeuksia Euroopassa. Mehän tiedämme, että hyvin monissa maissa on ollut paljon voimakkaampiakin koronarajoitustoimia kuin Suomessa. Puhutaan jopa pakollisista rokotuksista, puhutaan työpaikoille tehtävistä koronapassijärjestelyistä, mihin Suomessa ei ole koskaan lähdetty. Siellä on hyvin voimakkaita perusoikeuksien rajoituksia koronatilanteen nojalla, joihin pitäisi kyllä puuttua.

Suomessakin on tehty monia mielivaltaisia päätöksiä koronatoimien merkeissä, rajoitettu elinkeinoja, elinkeinovapautta ilman kunnollisia perusteluja eduskunnalle, miksi niitä on tarpeellista rajoittaa. Esimerkiksi ravintolarajoitusten dataa, mihin se rajoittaminen perustui, ei ole koskaan tuotu eduskunnan käsittelyyn. Silti rajoituksia on tehty. Kuten raportissa todetaan, lapset eivät ole koskaan olleet koronassa riskiryhmä. Silti lapsiin kohdistuvia rajoituksia on tehty Suomessa. Pitäisiköhän näitä asioita tarkastella myös Suomen tasolla, menneisyyttä, mitä on tehty ja onko tehty väärin?

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Laajemminkin Suomen tarkastelu voisi olla tarpeen. Raportissa puhutaan sananvapaudesta ja sananvapauden rajoittamisesta Euroopassa. Nythän meillä on sellainen tapaus, että meillä on ollut opposition kansanedustaja syytettynä oikeudessa sananvapausrikoksista ja on ilmennyt, että syyttäväviranomainen on oikeuskäsittelyssä asettanut hänen suuhunsa sanoja, joita hän ei ole sanonut. Eli suomeksi sanoen: syyttäväviranomainen on valehdellut. Syyttäväviranomainen on myös puuttunut tähän käsittelyyn niin, että poliisi olisi keskeyttänyt esitutinnan, mutta syyttäjä käski esitutinnan jatkumaan. Eli tällaisia asioita. Siellä meidän omassa silmässämme saattaa olla jonkinlainen rikka.

Ja esimerkiksi yhdenvertaisuudesta puhutaan raporteissa. Koskeeko se Suomessa myös poikia? Jos tyttöjen oppimistulokset olisivat samanlaisia Suomessa kuin poikien oppimistulokset, väitän, että meteli olisi paljon suurempi. Sallitaanko poikien huonommat oppimistulokset? Onko meillä tasa-arvo tässä asiassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Kiljuselle, mutta korostan, että on tarkoitus, että jokaisen puheenvuoron jälkeen ei käydä debattia. — Mutta edustaja Kiljunen nyt tähän. [Kimmo Kiljunen: Teemme siis sillä tavalla, että minä voin kerätä tuohon sitten näitä puheenvuoroja enemmän!] — Se sopii hyvin.

17.19 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Mäkelä kiinnitti tärkeään asiaan huomiota, kun hän pohdiskeli sitä, minkä takia Puola ja Unkari on nostettu esille muun muassa raportoidessamme korruptiosta tai oikeusvaltioloukkauksista. Edustaja Mäkelä, sen takia, että Puolassa ja Unkarissa on ongelmia oikeusvaltion toteuttamisessa ja korruptiossa. Te taas sanoitte näin päin: miksi me nostamme aina vain nämä maat emmekä kiinnitä huomiota muihin? Taisin käyttää tuossa aikaisemmin puheenvuoron, jossa viittasin muun muassa Armeniaan, Moldovaan, Turkkiin ja 11 muuhunkin maahan, yhteensä 11:een monitoroinnin kohteena olevaan maahan. Eli emme me nosta ainoastaan Puolaa ja Unkaria esille, mutta me joudumme ne valitettavasti nostamaan, vaikka teillä saattaa olla sympatioita niitä hallituksia kohtaan, jotka siellä ovat vallassa. Me joudumme nostamaan myöskin nämä maat esille ihan sen vuoksi, että siellä on vakavia loukkauksia, jotka liittyvät ennen kaikkea oikeusjärjestelmän riippumattomuuteen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Filatov.

17.20 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Filatov, mikrofoni päälle, kiitos.

Arvoisa puhemies! Tässä on todellakin käyty keskustelua niistä aiheista, jotka ovat puhuttaneet Euroopan neuvostossa kuluneena vuonna, ja ne ovat oikeastaan olleet Venäjä, korona ja sananvapaus. Itse mietin sitä, että me käymme täällä paljon kriittistä keskustelua koronasta ja koronatoimista, ja se on aivan oikein. Sitä keskustelua on käyty myös Euroopan neuvoston sisällä, että missä ne rajat kulkevat, ja kyllä ne päätökset ovat sielläkin vähän eläneet ajan mukaan. Kun meille on tullut uudenlaisia haasteita, niin on jouduttu etsimään uudenlaisia ratkaisuja. Esimerkiksi koronatoimien suhteen se perusajatus on ollut se,

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

että niiden toimien pitää olla määräaikaisia ja niiden toimien pitäisi olla mieluusti parlamentissa säädettyjä ja sen datan ja tiedon siellä taustalla pitäisi olla avointa. On korostettu nimenomaan tätä parlamenttipäätöstä, jotta ei käy niin, että ikään kuin liian pieni joukkue tekee rajoittavia toimia liian ison joukkueen edestä, sanotaan näin. Toinen asia on ollut se, että kun puhumme oikeuksista, niin jotta ihmisellä voi olla ihmisoikeudet, hänen pitää pystyä kunnioittamaan myös toisen oikeuksia. Tämä on esimerkiksi näkynyt koronakeskustelussa, eli jos me haluamme turvata haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten henkeä ja terveyttä, niin meidän on täytynyt tehdä joitakin rajoituksia, jotta me voisimme tästä kokonaisuudesta selvitä.

Itse asiassa haluaisin käyttää puheenvuoron tässä yhteydessä liittyen Venäjän hyökkäykseen Ukrainaun ja siitä johtuvaan pakolaisuuteen ja siihen hätään ja tuskaan, jota Ukrainassa on, liittyen yhteen erittäin haavoittuvaan ihmisryhmään, ja se on romanit. Romanit ovat koko eurooppalaisessa ihmisoikeuskeskustelussa mielestäni liian vähän keskusteltu asia ja toisaalta se häpeäpilkku, mikä koskettaa meitä kaikkia maita, koska meillä on kaikilla siinä paljon parantamista, mutta jos ajattelemme Ukrainan tilannetta, niin siellä itse asiassa romanit ovat olleet syrjittyjä jo hyvin, hyvin pitkään, ei nykyisin vaan jo historiallisesti. Siellä asuu hyvin paljon myös sellaisia romaneja, jotka ovat paperittomia, jotka eivät koskaan ole saaneet kansalaisuutta, vaikka ovat asuneet tuolla alueella hyvin pitkään. Nyt kun me mietimme, miten me autamme pakolaisia, niin meidän pitäisi pystyä edes siinä tilanteessa kohtelevaan ihmisiä ihmisinä ja pitää huoli siitä, että nämä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat pakolaiset saavat myös sen palvelun, jota he tarvitsevat, ja sen avun, jota he tarvitsevat, ja ikävä kyllä näin ei ole. Kun on syrjitty, niin on syrjitty myös näissä avustajajärjestelmissä, ja sen eteen meidän pitää tehdä töitä, että näin ei olisi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Kemppi.

17.23 Hilikka Kemppi kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Filatov nosti juuri esille erittäin tärkeän kysymyksen liittyen nimenomaan tämmöisiin vähemmistöryhmiin, joita meillä on paljon Euroopassa ja meillä on myös Suomessa, joita emme ehkä riittävästi kykene käsittelemään, kun usein teemme lakeja massoille ja ajattelemme tätä suurta kokonaisuutta. Tämän lisäksi olisin nostanut esiin esimerkiksi saamelaiset: erittäin, erittäin merkittävä ryhmä myös esimerkiksi koko Euroopan tämmöisenä vähemmistökansana.

Olen nyt istunut Euroopan neuvoston delegaatiossa kolme vuotta, ja Venäjä-kysymys, josta tänäänkin keskustelimme, on kyllä hallinnut aika lailla Euroopan neuvostossa käytyä keskustelua monella saralla, mitä tulee ihmisoikeuksiin. Euroopan neuvosto suhtautui Venäjään ymmärtävästi kerran, silloin vuonna 2019, mutta neuvoston kanta muuttui nyt keväällä, ja Venäjä suljettiin pois Euroopan neuvoston työskentelystä.

Myös oma kantani Venäjään on muuttunut. Totesin 26.6.2019, että eristäminen ei ole ratkaisu Venäjän ihmisoikeusloukkauksiin äänestäessäni Venäjän jäsenyyden puolesta silloin. Parlamentaarinen yleiskokous hyväksyi Venäjän valtuuskunnan jäsenyyden viiden vuoden tauon jälkeen. Kiista Venäjän osallistumisesta Euroopan neuvoston toimintaan juontaa juurensa jo Krimin tapahtumista, ja tuosta käytiin silloin paljon keskustelua. Perustelin tuolloin kantaani seuraavasti: ”Näen äänestystuloksen voittona venäläisten ihmisten oikeudelle hakea oikaisua ihmisoikeusrikkomuksiinsa, en hyväksyntänä Krimin teoille tai

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

pakotteiden poistamiselle. Olisi meille voitto”, näin ajattelin, ”olisi meille voitto, että Venäjä demokratisoituisi, alueen eristäminen velvoitteista ei sitä tee.”

Olen edelleen samaa mieltä siitä, että ilman muuta meidän tulee ajaa voimakasta dialogia ja saada täten myös valtioita mukaan Euroopan neuvoston kantamiin periaatteisiin ihmisoikeuksista. Vaikka turvallisuuspolitiikan kova ydin ei kuulu Euroopan neuvoston toimivaltaan, niin näen, että paitsi tämän sotilaallisen väkivallan, Venäjän julman hyökkäyssodan, tämän raakuuden, vuoksi mutta myös sen myötä, että Venäjä ei ole julman sodan käyntinsä lisäksi edes halunnut edetä ihmisoikeuskysymyksissä tai edistää rauhaa tässä tilanteessa, minkäänlaisia edellytyksiä toiminnalle Euroopan neuvostossa ei tässä kohtaa ole. Koen, että tämä päätös oli Euroopan neuvostolta oikeutettu ja ainut mahdollinen.

No, tietenkin tähän Ukrainan sotaan liittyy myös muita ihmisoikeuksiin liittyviä haasteita, tai se vaikeuttaa ihmisoikeustilannetta hyvin laajasti. Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen tulee olla kaiken päätöksenteon keskiössä myös poikkeusoloissa niin kotimaisissa parlamenteissa kuin Euroopan neuvostonkin työssä. Esimerkiksi ihmisoikeuspuolustajien turvallisuuteen varmasti tullaan kiinnittämään huomiota Euroopan neuvoston työskentelyssä. Osaltaan tätä keskustelua on jo käyty, ja olen siitä erittäin ylpeä — myös nyt jo tietenkin Suomessa linjatut toimet ihmiskaupan uhrien suojaamiseksi, mutta myös Euroopan tasolla tätä keskustelua käydään, ja pidän sitä hyvänä.

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen tulee ottaa keskiöön tietenkin välittömästi erityisesti tähän ulkomaalaisten asemaan liittyvään kysymykseen liittyen. Meillähän liikkuu valtavia massoja ihmisiä tällä hetkellä maasta toiseen, lähtee pois omasta kotimaastaan, ja sen vuoksi Euroopan unioni on tietenkin tullut vastaan tällä omalla viisumiratkaisulla, mutta samassa yhteydessä on äärimmäisen tärkeää, että me kykenemme kaikilla tasoilla vastaamaan näiden ihmisten ihmisoikeuksiin.

Turvallisuuspolitiikkaa voi tehdä kuitenkin ihmisoikeuksia kunnioittaen, ja siinä Suomea on pidetty myös mallimaana, mitä tulee esimerkiksi tiedustelulainsäädännön läpiviemiseen täällä Sipilän hallituskaudella. Silloin tuli selväksi, että ihmisoikeuksien toteutuminen tällaisissa ääriolaisissa edellyttää ensisijaisesti huolellista harkintaa, demokratian kontrolloita ja jälkikäteistä valvontaa.

Kun ajattelen tätä pakettia, niin ajattelen, että Euroopan neuvoston työskentely on erityisen merkityksellistä sitä kautta, että me saamme nimenomaan huolellista harkintaa ja kansainvälistä vertailua siinä samalla ja sitten pystymme myös pitämään huolta tästä demokratian kontrollista ja valvonnasta jälkikäteen, mitä tulee ihmisoikeustuomioistuimen työhön tai laajemmin Euroopan neuvoston käymään keskusteluun. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.28 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomusta, ja kysymyksessä on ihmisoikeusjärjestö. Tässä Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljunen toikin esille tällaisia tietoa ja sitä faktaa, että kun puhutaan aina Eurooppa-neuvostosta ja Euroopan neuvostosta, niin siinä on vain yhden kirjaimen ero, ja se ero tosiaan aiheuttaa paljon semmoista sekaannusta. Eli tämä Eurooppa-neuvosto liittyy oikeastaan EU-asioihin, ja Euroopan neuvosto on nimenomaan tämä ihmisoikeusjärjestö, joka myös niitä demokratia-asioita ajaa. Se on perustettu rauhaa edistämään aikoinaan vuonna 49. Toinen maailmansota oli juuri käyty. Mukana on lähemmäs 50 maata, 46 tosiaan tarkalleen siellä on mukana. Valko-Venäjä ei kuu-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

lu siihen, koska siellä on käytössä se kuolemanrangaistus. Ja Venäjä on nyt sitten poissa kuvioista myös, koska on aloittanut tällaisen operaation Ukrainaan ja sotatila on siellä käynnissä, joten Venäjä sieltä on nyt ulos lähdössä ja ulos äänestetty. Venäjä ei missään nimessä voi olla jäsen tällaisten asioiden jälkeen.

Itse olen tosiaan myös siinä valtuuskunnassa jäsenenä, ja on todella mielenkiintoista ollut seurata eri maiden tilannetta ja muuta. Euroopan neuvosto tekee kyllä oikeasti tärkeää työtä. Se on tosi tärkeä työkalu, ja sillä pystytään vaikuttamaan ja ottamaan kantaa. Venäjä on ollut tapetilla aikaisemmin näiden Krimin tapahtumien vuoksi, ja siitä silloin myös käytiin äänestystä pari vuotta sitten. Oletan, että jatkossakin tämä Euroopan neuvoston työ on hirveän tärkeää, ja sitä tullaan tarvitsemaan jatkossakin, koska emme voi tietää, mitä kaikkea tulevaisuudessa vielä tulee, kun tämä maailmantilanne on niin epävarma. Me tarvitsemme Euroopan neuvostoa myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja huomautetaan sen verran, että Euroopan neuvostolla ja Eurooppa-neuvostolla on kaksi kirjainta eroa. [Naurua] — Edustaja Virolainen.

17.30 Anne-Mari Virolainen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! En aio puhua Venäjästä, meinaan puhua Valko-Venäjästä. Ajattelin, että olisin kertonut kaikille innokkaille kuuli-joille tässä salissa vähän konkretiaa siitä, mitä me siellä Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnassa olemme viime vuonna tehneet, mutta se viimeinenkin, joka ei ole valtuuskunnan jäsen, pakkaa laukunsa ja lähtee — hän, joka kuitenkin tietää, mitä me siellä teemme. — No mutta, summa summarum, nyt kuitenkin meinaan kertoa siitä, millaisia raportteja siellä tehdään.

Yksi esimerkki on se, kun viime syyskuussa sain pikakomennuksella mahdollisuuden tehdä raportin pakolaisten välineellistämisestä Valko-Venäjän rajalla. Eliikkä Puolan, Latvian ja Liettuan rajoilla Valko-Venäjä oli välittänyt kuukausien ajan tuhansia ihmisiä muun muassa Irakista, Afganistanista, Kuubasta, Intiasta, Sri Lankasta ja Afrikan maista. Näiden lentokone- ja autokuljetusten jälkeen nämä ihmiset pakotettiin rajalle. Tuhansien ja tuhansien ihmisten vastaanottaminen vei rajamaiden kapasiteetin aivan ääri rajoille, ja Valko-Venäjä ei suinkaan suostunut ottamaan näitä ihmisiä takaisin. Eniten tästä kärsivät luonnollisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat naiset ja lapset. Surullisinta on, että nämä ihmiset käyttivät omaisuutensa Valko-Venäjän lupaukseen paremmasta elämästä Euroopassa ja että monen matka päättyi nälkään, kylmyyteen ja jopa kuolemaan.

Kun tätä raporttia esittelin, keskustelu oli melko vilkasta, ja luonnollisesti oli muutamia muutosesityksiä, joista äänestettiin, mutta kuitenkin ylivoimainen enemmistö hyväksyi raportin ja sen suositukset, joissa edellytimme rajaviranomaisia varmistamaan kansainvälisten sopimusten mukaisesti suojelua tarvitsevien oikeuden hakea turvapaikkaa. Edellytimme myös, että apujärjestöillä on pääsy alueelle toimittamaan ruokaa, juomaa ja lämmikettä hädänalaisille. Tämä Valko-Venäjän ihmissalakuljetus, viattomien käyttäminen pelinpuloina ja hybridihyökkäyksen orkestrointi tuomittiin jyrkästi. Euroopan neuvosto antoi Valko-Venäjälle viestin, että se ei onnistu horjuttamaan Eurooppaa. Arvojen puolustamisessa on kyse ihmisten elämästä. Tällaisessa tilanteessa Euroopan neuvoston toiminta yhteisten arvojen puolustamiseksi on korvaamaton.

Tämän raportin julkaisemisen jälkeen meidän komiteassamme alettiin tekemään toista, vähän tätä aihetta sivuavaa raporttia, ja sen yhteydessä pääsin myös vierailemaan Valko-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

Venäjän rajalla. Tapasimme useita eri rajavartijoita, ja he jakoivat sen käsityksen, että tässä on kysymys täysin Valko-Venäjän orkestroimasta toimesta, jossa Venäjä oli aktiivisesti taustalla. Tämä on suora lainaus erään rajavartijan kommentista. Hän sanoi näin: ”Valko-Venäjä toimii matkatoimistona houkuttelemalla ihmisiä Eurooppaan lupauksella paremmasta elämästä.” Me kuulumme tarinoita ihmisistä, jotka olivat maksaneet jopa 12 000 euroa per nuppi siitä, että saivat kyydityksen sinne rajalle, sinne metsään — ja tässä ovat sitten hyötyjänä nämä ihmissalakuljettajaverkostot.

Puolan viranomaisia useasti syytetään ja syytetään, että Puola on maahanmuuttajavastainen, mutta tässä nimenomaisessa toiminnassa kyllä nämä Puolan viranomaiset, kun he ottivat sitten vastaan näitä ihmisiä, jotka olivat eläneet päiviä metsässä ja pääsivät sitten sieltä rajan yli, toimivat aivan erinomaisesti: he suojasivat EU-rajaa, mutta he auttoivat myös niitä ihmisiä, jotka olivat tulleet sen rajan yli, ja he myös mahdollistivat turvapaikan hakemisen. Viesti oli kuitenkin se, että useimmat näistä ihmisistä eivät halunneet hakea Puolasta turvapaikkaa vaan he halusivat mennä joko Saksaan tai Hollantiin, eli ilmeisesti se oli myös näiden ihmissalakuljettajien lopullisesti myymä kohdema näille ihmisille.

Kaiken kaikkiaan Euroopan neuvostossa tehdään aivan uskomattoman hyvää työtä, jossa puolustetaan ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja demokratiaa. Toivoisin, että suurempi osa Suomen eduskunnasta perehtyisi tarkemmin tämän kyseisen järjestön toimintaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin juuri. — Ja edustaja Kiljunen.

17.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan nyt omalta puoleltani Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana kiittää meidän valtuuskuntaamme. Varapuheenjohtaja Virolainen käytti tuossa juuri puheenvuoronsa, ja tässä salissa muun muassa edustaja Filatov, edustaja Hopsu, edustaja Reijonen ja niin edelleen — he ovat kaikki meidän valtuuskuntamme jäseniä. Haluan kyllä kiittää teitä, kollegat: Pieni Suomi kyllä näkyy. Mehän olemme näkyneet ihan aidosti teidän ansiostanne, yhteisistä ansioistamme siellä Euroopan neuvoston puitteissa a) pelkästään sillä aktiivisuudella, mutta b) kyllä tämä Suomen passi on aika hyvä väline kansainvälisissä yhteyksissä. Meitä kuunnellaan, meitä arvostetaan, meitä pidetään aina sillanrakentajina. Me emme ole ensimmäisenä polarisoinnassa, mutta me olemme myöskin hyvin tarkkoja siitä, miten perusoikeudet toteutuvat, ihmisoikeudet toteutuvat eri yhteiskunnissa, miten demokratiaa viedään eteenpäin. Me olemme myöskin hyvin rehellisiä ja avoimia näissä asioissa ja itsekriittisiä. Suomi on myöskin itsekriittinen, mikä näkyy tässä toiminnassa.

Edustaja Virolainen kuvasi tuossa minusta erittäin hyvin tuota omaa rooliansa, arvokasta roolia. Te olitte hyvin näkyvässä roolissa tuolla Euroopan neuvostossa silloin, kun tätä Valko-Venäjän raporttia käytiin lävitse. Siellä on muitakin rooleja meillä kollegoilla ollut. Siellä itsellenikin on tähän Valko-Venäjään liittyen aika isohkokin kuvio. Mielellään ehkä muutaman sanan siitä sanon, koska se on ollut oikeastaan arvokas prosessi.

Olen vetänyt sellaista työryhmää kuin ”inclusive political process in Belarus”, jossa on ideana se, että yrittäisimme avittaa tätä potentiaalista dialogiprosessia sen jälkeen, kun 2020 siellä oli väärennetyt presidentinvaalit, joissa presidentiksi valittiin Lukašenka 82 prosenttiin ääniosuudella. Kaikki me sen tiesimme, kun näimme vaalien jälkeiset valtavat mielenosoitukset ympäri Valko-Venäjää mukaan lukien tietysti Minskissä ja sitten sen voimakkaan repressin, joka siitä seurasi, että 82 prosenttia oli ainakin liioiteltu, vahvasti liioi-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

teltu. Kyllä ulkoisista tarkkailijoista itse kukin voi sanoa, että vastaehdokkaana ollut Svetlana Tihanovskaja todennäköisesti olisi voittanut rehelliset vaalit, jos ne olisivat olleet rehelliset. Ne eivät sitä olleet. Pääsääntöisesti oppositio on maan alla tällä hetkellä. Merkittävä osa johtajista on vankiloissa ja sitten merkittävä osa on vielä paennut ulkomaille mukaan lukien Svetlana Tihanovskaja, Pavel Latuška, Tsapkala, Lebedko ja monet muut, jotka ovat merkittäviä oppositiojohtajia Valko-Venäjällä.

Tässä prosessissa, jota itse olen ollut vetämässä, on ollut nimenomaan tavoitteena löytää yhteisymmärrystä sille, että syntyisi joku dialogi. Euroopan neuvostossa me onnistuimme silloin syyskuussa saamaan hallituksen puolelta, siis sieltä Valko-Venäjän national assemblysta, parlamentista, heidän ulkoasiainvaliokuntansa puheenjohtajan keskustelemaan samaan tilaan — se oli kylläkin videokonferenssitila sillä hetkellä — Svetlana Tihanovskajan kanssa. Molemmat osapuolet siinä vaiheessa syksyllä 2020 vakuuttivat dialogien tarpeesta, ja siihen me nimenomaan sitten Euroopan neuvoston puolella tartuimme. Me teimme kaksi raporttia, toisen ihmisoikeustilanteesta ja toisen demokratiakehityksestä ja demokraattisista vaaleista Valko-Venäjällä. Sitten oli tämä kolmas raportti, jota itse en ole ollut tässä prosessissa laatimassa. Tällä olemme nyt liikkuneet niin pitkälle, että meillä on hyvät kontaktit Valko-Venäjän oppositioon in exile eli ulkomailla olevaan oppositioon. Meillä on myöskin ollut yhteydet sinne kansalliseen parlamenttiin. Me onnistuimme tammikuussa ennen näitä viimeisiä kriisivaiheita, missä nyt olemme, järjestämään Euroopan neuvoston puitteissa Strasbourgissa tilaisuuden, jossa olivat läsnä ensimmäisen kerran sitten vuoden 2020 presidentinvaalien, kaiken tämä repression jälkeen keskustelemassa tuosta perustuslakiuudistuksesta, joka Valko-Venäjällä toteutettiin, sekä hallituksen edustajia eli national assemblyn listoilla olevia edustajia että sitten Svetlana Tihanovskajan tiimistä heidän juristijäsenensä ja oppositiopuolueen edustajat, samassa tilassa käytiin tämä keskustelu. Se ei ollut varsinainen dialogi, koska osapuolet eivät tunnustaneet toisiansa, mutta he olivat samassa tilassa samasta aiheesta puhumassa, ja se oli iso saavutus. Elimme toiveissa, elimme aidoissa toiveissa, että tässä voisi olla joitain mahdollisuuksia pyrkiä avaamaan jonkin-tyyppistä keskustelutilaa, ja nythän se on kuollut.

Nyt se on siis kuollut, koska meillä ei ole mahdollisuuksia tässä asetelmassa, missä Valko-Venäjä on aidosti myöskin tukenut Venäjän aggressiota Ukrainaan, tätä dialogiprosessia viedä eteenpäin. Se odottaa aikaansa. Se odottaa tietysti sitä aikaansa, että saadaan jotakin muutosta tuohon itäiseen Eurooppaan ja ennen kaikkea ensimmäiset jonkinlaiset rauhanratkaisut aikaiseksi aselepoon, niin että jonkintyyppinen kanssakäyminen voisi alkaa.

Joka tapauksessa: Edustaja Kemppi täällä sanoi — myöskin hän on Euroopan neuvoston valtuuskunnan aktiivinen jäsen — että hän oli silloin 2019 käyttänyt puheenvuoroja, ja hän totesi, että hän peruuttaa sen puheenvuoronsa perussisällön yhden lauseen. Hän oli sanonut puheenvuorossaan silloin 2019, että olisi meille voitto, että Venäjä demokratisoituisi, mutta minä asettaisin kysymyksen näin päin, että toivottavasti ette kuitenkaan ota sitä lausetta pois, koska se olisi aito voitto meille kaikille, että Venäjä demokratisoituisi. Se on se ainoa tapa, anteeksipyyntö, avata se yhteiskunta ihan uudella tavalla, uudella formaatilla. Silloinhan meillä on mahdollisuuksia ruveta rakentamaan tätä yhteistä Eurooppaa uudella tavalla. Ennen sitä me olemme tässä takalukossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

17.42 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja Venäjän tilanteesta ja Valko-Venäjä-raportista. Azerbaidžan—Armenia on ollut yksi syy, joka on useisiin meidän keskusteluihimme Euroopan neuvostossa vaikuttanut. Eli nämä ajankohtaiset poliittiset tilanteet nousevat siellä esiin. Oli sitten käsiteltävä raportti tai kulma mikä tahansa, niin ne heijastuvat siihen.

Myös minä ajattelin nostaa esiin muutaman asian, jotka ovat olleet omalla pöydälläni siellä ja jotka kuvaavat sitä moninaisuutta, mitä Euroopan neuvoston agendalla on. Itse olen tehnyt raporttia nuorten roolista ja siitä, kuinka nuorten aktiivinen mukaanotto voisi edistää rauhanrakentamista ja toisaalta ennaltaehkäistä konfliktien syntyä. Tässä YK on tehnyt päätöslauselman numero 2250, ja Suomi on ollut todella aktiivinen ja saanut ensimmäisenä maailmassa tämmöisen toimenpideohjelman valmiiksi, joka pitäisi nyt saada siten resursoitua ja liikkeelle. Suomella on ollut hyvä rooli tätä raporttia tehdä. Siitä näkökulmasta olemme olleet myös itse aktiivisia. Ja se lopputulos tässä minun raportissani — tai yksi niistä lopputuloksista, päätelmistä — oli, että myös Euroopan neuvostossa nuorten osallisuutta pitäisi vahvistaa ja komiteoihin saada tämmöinen nuorisojäsenen osallistumismahdollisuus, ja sitä nyt jatkokäsitellään siellä.

Toinen sisältö, joka omalla pöydälläni on ollut, on ympäristökysymykset. PACEn edellinen presidentti Rik Daems nosti vahvasti agendalle ne ja ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten vuorovaikutuksen. Me ollaan käsitelty kysymystä, pitäisikö oikeus turvalliseen, puhtaaseen, terveelliseen ja kestäväan ympäristöön määritellä ihmisoikeudeksi. Tätä kysymystä jatkotyöstämään Daems perusti tämmöisen verkoston, jonka jäsenenä nyt siellä EN:ssä olen. Itse olen kysynyt myös sitä, voisiko yksittäisillä ihmisillä tai ryhmillä olla mahdollisuus tämmöiseen joukkohaasteeseen, -kanteeseen, jolla hallitukset voitaisiin saattaa vastuuseen ympäristönsuojelun kysymyksistä. Ilmastonmuutoksen tuomat haasteet vielä lisäävät sitä, kuinka ihmisoikeudet myös sitä myötä vaarantuvat.

Kolmas asia vielä, joka on meidän mediakomiteassa pöydällä, on sananvapauskysymykset. Siellä erityisesti on viime vuoden aikana käsitelty big dataa ja big techiä, siis näitä suuria mediayrityksiä, somekysymyksiä. Katson, löydänpö — löytyy täältäkin kappale, jossa kerrotaan: ”Digitalisaation myötä sananvapauteen liittyvät haasteet ovat tulleet entistä selkeämmin näkyviksi.” Luulisin, että tämä keskustelu somen rajoittamisesta ja sananvapauden sallimisesta [Puhemies koputtaa] tulee Euroopan neuvostossa jatkumaan vielä pitkään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Filatov.

17.45 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua, mutta kun tässä kollegat hyvin kertoivat niitä hyviä esimerkkejä, miten Euroopan neuvosto työskentelee, niin mielestäni yksi sellainen asia taas toisinpäin, miten me voisimme täällä hyödyntää meidän omassa parlamentissamme ihan normaalissa arkipäiväisessä suomalaisessa lainsäädännössä sitä työtä, mitä siellä Euroopan neuvostossa on tehty, ovat nämä raportit.

Mietin juuri esimerkiksi tätä teknologiapuolta ja sananvapautta ja vaikkapa nyt sitten Facebookia, Googlea ja Amazonia ja sitä, että niillä on koko ajan suurempi rooli yhteiskunnassamme. Me tiedämme, että esimerkiksi algoritmit eivät välttämättä ole suinkaan syrjimättömiä vaan niissä on ne samat syrjivät rakenteet, joita on niiden tekijöissä, ja ne eivät aina ole tiedostettuja, mutta sitten, jos meidän koko yhteiskuntamme taas isosti käyttää dataa tällaisten syrjivien algoritmien perusteella, niin se saattaa johtaa sellaisiin rakenteel-

lisiin syrjiviin elementteihin, joita emme ole ajatelleet syntyvän sitä kautta. Siksi mielestäni Euroopan neuvoston raportit tältä puolelta ovat hyviä, koska siellä on myös tuotu esiin niitä asioita, jotka liittyvät eri maiden hyviin käytäntöihin, ja sen vuoksi ajattelen, että joskus, kun me valiokunnissakin käsittelemme jotakin teemaa, voisi olla ihan viisasta, että joku tulisi kertomaan, miten Euroopan neuvosto on sitä samaa teemaa käsitellyt, mitä siellä raportissa lukee, koska siellä on niitä hyviä esimerkkejä ja siellä on huonoja esimerkkejä. Nimenomaan sananvapaus ja tällainen teknologiyhdenvertaisuus tai syrjimättömyys ovat yksi niistä asioista, joissa minun mielestäni siellä ollaan keskusteluissa ehkä hieman pidemmällä kuin meidän omassa parlamentissamme näiden asioiden suhteen. Eli sitä kautta voi saada paljon hyvää tietoa.

Ehkä yksi asia, joka nyt tänä kuluvana vuonna on ollut myös näissä uusissa muodoissa esillä, on ollut Istanbulin sopimus, jota kyllä käsiteltiin perusteellisesti meidänkin parlamentissamme. Ja voisin nostaa esiin sen, että Suomi oli tässä raportissa, joka aiheesta tehtiin, yhtenä hyvänä esimerkkinä esillä, koska meillä oli kohtuullisen huolella pantu täytännön tuota sopimusta ja kehitetty myös niitä auttamisjärjestelmiä ja otettu vakavasti se, mitä sopimuksessa lukee, ja silti meillä on vielä parannettavaa silläkin saralla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

17.48 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuosta edustaja Hopsun puheenvuorosta intouduin vielä ottamaan hieman kantaa tuohon problematiikkaan liittyen ympäristön nostamiseen ihmisoikeuskysymykseksi ja siihen aihepiiriin liittyviin asioihin.

Pidän hieman vaarallisena sellaista ajattelutapaa, että laajennettaisiin hyvin voimakkaasti ihmis- ja perusoikeuksien käsitettä siitä, että ihmis- ja perusoikeudet ovat luokkaa oikeus elämään, oikeus vapauteen. Sen kaikki ymmärtävät, että ne ovat ihmis- ja perusoikeuksia, mutta kun sitä skaalaa käydään laajentamaan, siirrytään varsin vaikealle, kaltevalle pinnalle sen suhteen, mitä loppujen lopuksi katsotaan ihmis- ja perusoikeudeksi, missä se määritellään, mikä on perusoikeus ja mikä on ihmisoikeus ja mitä sen ihmis- ja perusoikeuden piiriin kuuluu.

Kukaanhan tietenkään ei vastusta ihmis- ja perusoikeuksia, ja periaatteessa mitä tahansa voidaan tavallaan viedä läpi niiden varjolla — sitä voidaan käyttää aika voimakkaana lyömäaseenakin. Sitten tullaan sellaisen kysymyksen eteen, että kun puolet lakiesityksistä joudutaan käsittelemään perustuslakivaliokunnassa, niin onko todella niin, että vaikka puolet lakiesityksistämme todella koskettaisivat ihmis- ja perusoikeuksia, niin onko siinä silloin juridisoitu jo liikaa ihmis- ja perusoikeuksia, jos niin moni laki muka niitä koskettaisi sillä tavalla, että se vaatisi perustuslakivaliokunnan käsittelyä. Nyt en ole varma, kuinka monta prosenttia lakiesityksistä siellä käy, mutta näin esimerkkinä.

Eli tässä asiassa pitää olla hyvin varovainen, jos niitä käydään laajentamaan.

Tämä ympäristöasioiden juridisointi on johtanut ainakin ulkomailla sellaisiin tilanteisiin, että oikeuteen on tehty kanteita liittyen poliittisten päätösten tekijöiden päätöksiin erilaisista ympäristöön liittyvistä asioista — tehtaiden sijoittamisesta tai vastaavasta — ja oikeus on tehnyt siitä päätöksen ohi poliitikkojen ja määrännyt tavallaan poliittisen päätöksenteon raameja, missä se voi toimia. Tässä tullaan vaikeisiin kysymyksiin vallan kolmijaon suhteen siinä, että kun oikeus käyttää tuomiovaltaa, kuinka paljon sillä on mahdollisuus puuttua poliittisten päätöksentekijöiden subjektiiviseen tarkoituksenmukaisuushar-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

kintaan. Oikeushan ei käytä budjettivaltaa, eli oikeudella ei myöskään ole vastuuta päätöstensä budjettivaikutuksista.

Tähän välillä törmää ihan täällä Suomessakin, kun hallinto-oikeudet tekevät lupapäätöksiä esimerkiksi joistain tehtaista, että voiko sellaisen tehtaan perustaa jonnekin, saako se ympäristöluvan. Siinä puhutaan miljardien rahoista, joihin oikeudella ei ole tavallaan mitään päätösvaltaa, mutta käytännössä oikeuden päätökset kuitenkin vaikuttavat niiden miljardien rahojen käyttöön. Eli missä kohtaa menee se oikeuden valta budjettiin? Missä kohtaa on vallan kolmijaon raja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Kiljunen.

17.51 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Yritän olla lyhyt, mutta en käytä puheenvuoroa tuolta, kun se tulee väärältä paikalta, niin että rekisteröityy oikein tämä.

Yksi iso teema, joka tässä tietysti näkyy: Me puhuimme täällä turvallisuudesta, ja viitattiin erilaisiin järjestöihin Euroopassa, ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöhän on toinen tällainen laajapohjainen järjestö Euroopassa. Tässä on se olennainen ero, joka nyt näissä puheenvuoroissa on tullut esille, että molemmat ovat tavallaan rauhanjärjestöjä, pyrkivät edistämään rauhaa, mutta se turvallisuuskonsepti on vähän erilainen. Usein sanotaan näillä sanoilla, että Etyj-järjestö on tämä niin sanottu ”hard security”, kovan turvallisuuden organisaatio, ja Euroopan neuvosto on ”soft security” eli pehmeän turvallisuuden järjestö. Silloin kun on kysymys avoimista konflikteista, aseistariisuntaneuvoista, asevalvonnasta ja tällaisista asioista, ne ovat Etyjin agendaa, ja meidän agendallamme on juuri näitä teemoja, mitä tässä olemme kuulleet: ihmisoikeudet, demokratia, oikeusvaltio. Itse toteaisin näin päin, että tosiasiaa tämä pehmeä turvallisuus on se perusta. Sen varaan rakentuu sitten kaikki muu, myöskin se niin sanottu kova turvallisuus viime kädessä turvaa näitä asioita, eli se on se lähtökohta. Nyt kun tässä puhutaan tästä Ukrainan kriisistä, se avautuu siitä kulmasta erittäin hyvin.

Kun puhutaan tästä jakamattomasta turvallisuudesta, että rakennat turvallisuutta toisen kustannuksella, niin Venäjä on ikään kuin kokenut Ukrainan uhaksi. Mikä se on se uhka siellä Ukrainassa venäläisestä perspektiivistä, minkä takia tämä aggressio on nyt sitten tehty? Se on se monasti viitattu Naton laajeneminen. Mutta tosiasiaa Naton laajeneminen ei kai kuitenkaan ole se varsinainen ongelma siellä, se iso ongelma on tietenkin demokratisoituminen. Eli demokratisoituminen Ukrainassa on se isoin uhka Venäjälle. Miksi? Se ei ole uhka nimenomaan Venäjälle eikä Venäjän kansalle vaan sille valtarakenteelle, mikä Venäjällä on, koska Ukrainan demokratisoituminen, aivan yhtä lailla kuin Valko-Venäjän demokratisoituminen, on luonnollisesti se esikuva, malli, venäläisille siitä, miten yhteiskuntaa voidaan tehdä avoimemmaksi, kansanvaltaisemmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi myöskin päätöksentekojärjestelmänsä osalta. Se on se iso uhka, minkä nyt Venäjän hallitseva eliitti kokee, minkä takia sitten otetaan tätä etäisyyttä tästä järjestöstä kokonaisuudessaan ja sitten on tämä aggressio päällä, mikä on tietysti kaikkialla tuomittu ja myöskin Euroopan neuvostossa mitä jyrkimmin. Siinä rikotaan YK:n peruskirjaa mutta myöskin tätä arvopohjaista järjestelmää, jonka me olemme Eurooppaan luoneet.

Arvoisa puhemies! En tullut tänne vielä puhumaan vain tämän vuoksi vaan sen vuoksi, että me, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta, olemme tehneet aloitteen Suomen hallitukselle — eduskunnalle myöskin — siitä, että kun Venäjä jätti nyt tämän järjestön, niin se aiheuttaa merkittävän loven: Venäjä oli suuri jäsenmaa, ja nimenomaan suuruuden poh-

Pöytäkirja PTK 34/2022 vp

jalta määräytyvät nämä jäsenmaksuosuudet. Venäjän osuus on ollut erittäin iso Euroopan neuvoston kokonaisbudjetista, ja se tekee ison loven nyt tähän meidän työhömmе. Tässä tilanteessa erityisesti — olemme hyvin kriittisessä tilanteessa, tämä ihmisoikeusjärjestö, mikä Euroopan neuvosto on — sen työn täytyisi olla mahdollisimman täysitehoista ja vahvaa, ja nyt sitten tämä uhkaa heikentää tämän meidän järjestömmе työtä. Ranskan ja Saksan parlamenteissa on tehty jo aloite siihen, että Ranskan ja Saksan hallitukset sijoittaisivat ja kattaisivat omalta puoleltaan sen oman osuutensa verran siitä Venäjän synnyttämästä vajesta. Me olemme Suomen valtuuskuntana tehneet myöskin tämän saman aloitteen ja toivomme, että seuraavassa lisätalousarviossa se näkyy tässä eduskunnassakin niin, että hallitus tekisi siitä esityksen ja me voisimme päättää, että Suomi omalta osaltaan hieman lisäisi nyt tukea ja panostaan Euroopan neuvostolle, jotta tuo Venäjän poisjäänti ei aiheuttaisi taloudellisia vaikeuksia meidän työskentelyllemme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 1.4.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen